Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

Ера
27
февраль
1958 шу
№ 17 (2183)
Мах 20 кеп.

ХIанз хулача хоржамашка коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта кхадж тоссаш, болхлоша, колхозхоша, интеллигенцес, гIулакхерча наха, дешархоша — вай сийлахь-йоккхача Даьхен берригача гражданаша цIаькхаз а хьаллоацаргья халкъашта юкъерча машара а доттагIлен а байракх лелаеча Советски Союза машар безаш йола арахьара политика

Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совета кхайкарал

Вай мехкарча берригача профессиональни союзий членашка, берригача болхлошка, инженерно-технически болхлошка

Хьамсара новкъостийI

1958 шера 16 марта Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совете аргIанна доагIа хоржамаш хул.

Мехка чухь яьржа йола хоржамий кампани дIахьош я ССКП ХХ-ча съездо социализм хьалъе аьнна оттаяь Iалаьмате йоккха программа голамца кхоачашъе дерригхалкъе къовсам лоаттабеча хана.

Коммунистически партен ленински политико советски халкъа коммунизм хьалъяра дерригдунен-исторически коталонаш Iалашйир. Вай партен низ латт, цо шийн балха тIехь вахаро бакъдеча сийлахь-доккхача марксизман-ленинизман Iилманца хьалхале лелаеш хиларах, из хадаргбоацача бувзамащца къахьегача нахаца ювзаенна хиларах, уж теша а цар кхоачалургбоацача творчески дикача низа а чIоагIало цо лувцаш хиларах. Парти кIоаргга тешаш я дерригача дунен тIа шийн сий даьккхача, хIама кхоллаш долча халкъа, турпала халкъа, Советски халкъа революционни низах. Партен политика, цун хIама хьадеш бола берригa болх советски халкъа иразага а из тоадаларга а тIаберзабаь ба, цун вахара кертера хьашташ кхоачашду цо.

Цудухьа, хьалха а санна, хIанз хулача хоржамашка парте боаца болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах, беррига советски харжамхой коммунисташца айхха цхьоагIо йолаш ба. Хоржамаш деш коммунисташца цхьан блоке болаш, парте боацача харжархошта — болхлоштеи гIулакхерча нахаи — цунца гу советски общественни лоаттама бохалургбоаца низ, коммунизм хьалъеш лоаттабеча къовсаме дIахо а ше толамаш доахаргхиларах бола бизза тешам.

СССР-а Лакхехьарча Совете ду хоржамаш вай мохк экономически а культурни а дегIабара итогаш вIашагIтохар да. ДIадаха хоржамаш хинначул тIехьагIара диъ шу советски халкъ керда доккхий карагIдаьннарий диъ шу да. Турпалерча болхлой классо, колхозий сийдолча ахархоша, Iалаьмате дикача вай интеллигенцес, берригача советски наха толамца кхоачашйир дIадаха хоржамаш хулаш Коммунистически партес оттаяь программа.

Вай социалистически Даьхен Iалаьмате йоккхийча аренашка хьахиннай керда йоккхий, промышленни центраш, йоккхий дика тоаенна городаш а болхлой посёлкаш а. Хьал а яь, болх бе йолаеннай Iалаьмате йоккхий электростанцеш, итташ йола доменни а мартеновски а пишкаш, мехкдаьттан промыслаш, бIаьш йола кIора боаккха шахташ, эзараш йола керда заводаш, фабрикаш. Цу шерашка хадданза лакхъеннай промышленни производство, дIахо а дIаккхихьай технически прогресс, хадданза дегIаенай къахьегама овсарле. Советски Iилман а техникан а деятелаша, вай промышленноста болхлоша говзалца хьаяь Лаьттан спутникаш урагIаяхийта дIа а хийца, сийлахь-доккха денал гучадаьккхар, дунен Iилма а техника а дегIадоаладеш дола Iалаьмате доккха гIулакх дир.

Промышленность, къаьстта еза йоккха индустри, дегIайоагIаш даьхача толамаша торо хулийт Американ ВIашагIкхийттача Штатий промышленноста продукцен кертерча тайпай производствон хIанзарча боарамга кхача а цул тIех довла а аьнна оттадаь декхар толамца кхоачашде.

Социалистически юрта боахаман къахьегамхошта белгалдаьнна дика карагIдаьннараша беррига советски нах гIадбуг. Нийса а ше майоаггIара а Коммунистически партес политика дIакхахьар бахьан долаш укх тIеххьарча шерашка юртбоахаман производство лакхъеш доккхий толамаш даьхад, мехка чухь дукхагIа ялат, шура, дулх, даьтта, овощаш я; боамбиtха, шекар доаккха свеклаш, юрта боахаман кхьйола продукташ дукхагIа йоах. Партес тIахьехарах вай халкъо Iалаьмате доккха денал дола гIулакх даьд Казахстанеи СибирегIени итташ миллионаш гектараш дола баьши къовхьаши карадерзадаьд, хIанз мохк кхоаба Iалаьмате йоккхий моттигаш а хинна дIаайттай уж. ХIанз массанена а гуш да гаргарча хана цхьан сага сих дулх, шура, даьтта даккхарна Советски Союз США-на тIехьакхувргхилар.

Халкъа социалистически боахаман дерригa доакъош дегIадара, къахьегама овсарле лакхъялара лардаца шерагара шу массаз доал болхлойи гIулакхерча наьхеи реальни алпи лакхлу, хадданза тоалу советски халкъа вахар-хьал.

Ховш ма дий, укх тIеххьарча хана дезача а салоIача а деношта хьалхара балха ди лоацдаь хилар, болхлойи гIулакхерча наьхеи балха ди ворхI сахьата тIа даккха, хIаьта цхьайолча профессешка ялх сахьата тIа даккха доладар. КIезга алпи доагIаш хиннача болхлоштеи гIулакхерча нахаи алпи тIатехад, лоархIам боллаш лакхдаьд къахьегамхой пенсеца Iалашбар. Юкъарча дешара школашка а лакхерча дешара заведенешка а дешарах мах боахаш хилар дIададьккхад. Берах хиларах а бер дарах а кхалнаха йоагIа отпуск йIаьхъяьй. Партеси Советски пачхьалкхенои халкъа торо тоярна чIоагIа йоакхо еш хилара белгало я социально-культурни гIулакхашта расходаш дукхагIа еш хилар, диъ шера Советски пачхьалкхено духхьал къахьегам лоарабара а болхлойи гIулакхерча наьхеи социальни страхованен а 143 миллиард сом дахийтад.

Вай мехка укх тIеххьарча хана толамца кхоачашъеш я наха чубаха цIенош деаьнна партес шерра оттаяь программа. Духхьал дIадахача цхьан шера городашка, болхлой поселкашка, МТС-ашка, совхозашка 48 миллион квадратни метр наха чубаха цIенош хьалдаьд, е 1953 шера даьчул 18 миллион квадратни метр дукхагIа. Укх 10-12 шера мехка чухь наха чубаха цIенош кхоачам боллаш хилийтар шийн тIехьатетта йиш йоаца декхар лерхI Коммунистически партес.

ХIанз советски нах дикагIа даа, дикагIа дувха, культурни-вахара а боахама а эша тайп-тайпара дола товараш дукхагIа ийде болабеннаб. Миллионаш бола советски нах пачхьалкхен берий учрежденех, лораша мах боацаш деча гIулакхех и пайда ийбеш ба, отпусках болаш санаторешкеи салоIама цIеношкеи ух.

Советски пачхьалкхенна карагIдаьннача цу дерригенещца цIаькхаз а къувсаца дезаш гуш да социалистически лоаттам капиталистически лоаттамал толажагIа хилар.

Коммунизм бахьан лоаттабеча къовсаме советски халкъа кертера низ ба Коммунистически партес хьалхале лелаеш йола силахь цIи хеза болхлой класс. Шекхо ца еш, кхаьдвалар фуд ца ховш хьегача къица, шийн турпаленца, вIашагIкхета ховш хиларца, кхоачалургбоацача творчески низаца, инициативаца советски болхлой классо коммунизм котъялара духьа керд-керда къахьегама толамаш даха дог урaувттаду вай мехчарча берригача къахьегамхой.

ХIанз, СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш де кийчлуш, дIахо а къахьегама овсарле лакхъе, мамогта кIезгагIа мах дIабохийташ металл, кIора, мехкдаьтта, электроэнерги, ялат, дулх, наха эша кхыдола товараш дукхагIа даха социалистически яхь шерагIа йоаржаеш ба болхлой, инженераш, техникаш, гIулакхера нах. Яхь лелаерий творчески дикача гIулакха хьоккхам ба рационализаторийи изобретателийи болам. Духхьал укх тIеххьарча диъ шера производствон юкъе йоалаяьй хIама ца эшшаш 4,5 миллион рационализаторски предложенеш. Уж юкъе йоалаярах духхьал дахача цхьан шера 7 миллиард сом гаргга экономи е йиш хилар.

Хьамсара новкъостий!

Болхлой классан турпалерча гIулакхашта юкъе 50 миллион гаргга болхлойи гIулакхера нахи шоашта чу боагIаш йолча советски профессиональни союзаш боккха лоархIам болаш я. Боахаман а управленен а школа, коммунизман школа шоаш а йолаш, профсоюзаша къахьегамхошта юкъе бу массаоагIорахьара вIашагIтохара а кхетама а болх. коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашде оарцагIа боах уж. СССР-а профессиональни союзий кертера программа я ССКП Центральни Комитета декабрьски Пленумо профсоюзий балхах баь соцам. ССКП ЦК Пленума указанешка хьежжа профессиональни союзаша кхы дукхагIа производствон управленена юкъе озрогба къахьегамхой, къахьегама овсарле лакхъеш лоаттабеча къовсаме, халкъа боахама чухь йолча Iалаьмате йоккхача торонех дикагIа пайда эца йола творчески инициатива дIахо а дегIайоалаергья, болхлоштеи гIулакхерча нахаи культурни а вахара а эшаш дарий дукхагIа йоакхо ергья, цар къахьегама торонаш — тIагIертта тоаергья.

Советски обществон вахара чухь профсоюзий лоархIам лакхбар — социалистически демократи дIахо а дегIайоалае Коммунистически партес еча йоакхон керда тешал да. Укх тIеххьарча хана кхы чIоагIагIа шеръяьй союзни республикай бокъонаш, къахьегамхой депутатий Советаша болх дикагIа бу, боахаман культуран а гIишлонаш хьалъеча хьалхале лелаеш цар лоархIам лакхбеннаб, социалистически законаш чIоагIдеш гIулакхаш даьд, промышленностеи гIишлонаш хьалъяреи управлени юха эргайоаккхаш тоаяьй, хIанзехь а хьахьокх цо ше толажагIа хилара дика гIулакхаш.

Пачхьалкхен лакхехьарча органе — СССР-а Лакхехьарча Совете хIанз хулача хоржамашка профессиональни союзий членашеи берригача къахьегамхошеи, коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта кхадж тоссаш, цIаькхаз а йизза хьаллоацаргья Коммунистически партен политика, халкъа боахаман дерригa доакъош низ боллаш кердагIа тоадара йола йоккхий планаш кхоачашъе, советски наьха материальни а культурни а вахар дIахо а таоде аьнна яь йохаргйоаца чIоагIо.

Халкъашта безаш дага боаллар машар ба, СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш хинначул тIехьагIа дIадаха диъ шу Советски пачхьалкхено дерригача дунен тIа машар чIоагIбе, дунен халкъашта юкъера кхохкам дIабаккха, герз кIезигде а, дукха нах боабеш дола герз дIадаккха, мехкашта юкъе, цар общественни лоаттамга хьежа а доацаш, тешама гIулакх оттаде къовсам лоаттабаьха яр.

Дерригача дунентIа дIахезар машар, демократи, социализм бахьан лоаттабеча дерригача мехкий къахьегамхой цхьоагIо йолаш хиларна тIахьехаш, коммунистически болхлойи партей Совещаней Декларацен а Манифеста а ала санна дола дешаш.

ХIанз хулача хоржамашка коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта кхадж тоссаш, болхлоша, колхозхоша, интеллигенцес, гIулакхерча наха дешархоша — вай сийлахь-йоккхача Даьхен беригача гражданинаша цIаькхаз а хьаллоацаргья халкъашта юкъерча машара а доттагIлен а байракх лелаеча Советски Союза машар безаш йола арахьара политика.

Хьамсара новкъостий!

Шийн творчески доккхий низаш дизза тоаденна долаш пхелагIача итт шера чу яьннай Советски Союз. Вай халкъ тешшаме хьеж шийн тIехьа доагIачунга. Из дIахьалха кхувл халкъа ираз бахьан лоаттабаьча тIемаш тIа чIоагIъеннача Коммунистически партес. Партен хьакъал дола ленински политика толамца вай дIахьалха, коммунизманга гIоргхилара бизза бола тешам ба.

Профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Совето тIахьех профессиональни союзий членаш, болхлой, инженераш, техникаш, юрта боахаман болхлой, Iилман а культуран а деятелаш, советски учрежденей гIулакхера нах, советски студенташ СССР-а Лакхехьарча Совете деча хоржамашта юкъе дика дакъа лаца а дог раьза долаш коммунистийи парте боацарийи йохаргйоацача блока кандидаташта шоай кхадж дIабала а.

Дерригаш хоржамашка гIо!

Даькъала хийла вай социалистически Даьхе!

Яхийла Советски Союза Коммунистически парти — советски халкъа йоккхий коталонаш вIаштIехьайоахар а дог урaувттадер а!

Профессиональни союзий Ерригсоюзни Центральни Совет.

Ерригсоюзан Кагийча наьха Ленински Коммунистически Союза Центральни Комитета кхайкарал

Берригача къонача харжархошка

Хьамсара новкъостий!

1958-ча шера 16-ча марта хоржамаш хул Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совете. Цу дийнаьха миллионаш кагийнахи маьхкарийи берригача харжархошца цхьана хоржамий урнашка гIоргба коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта тIехьа, советски халкъан дикагIа болча къонгаштеи маьхкараштеи тIехьа шоай кхадж тасса.

Пачхьалкхен Iаьдала лакхехьара орган хоржилга вай мехка чакхдаргда болхлой, колхозникий, советски интеллигенцен, вай кагийча наьха политически а къахьегама а гIулакхаш Iалаьмате чIоагIа лакхадаларца, Советски Союзан Коммунистически партен ХХ-ча съезда белгалдаь исторически гIулакхаш сихагIа кхоачашдара тIехьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсамца.

СССР-а Лакхехьарча Совете дIадаха хоржамаш хилча денз даьннараш дерригаш а диъ шу доацар дац. Исторически йоккха йоацача цу ханна даьраш ма дукхеи дикеи гIулакхаш да-кх! ДIадаьнна хоржамаш хулча хана вай партес хьалхашка оттаяь хинна программа дика ка а йоалаш кхоачашъяьй советски халкъо Коммунистически партега хьалхале а йолаш, тIехдаьнна доккхий толамаш даьхад вай социалистически экономикан дерригa доакъош, Iилмеи культуреи дегIадоаладарна, дуккха къамаш дахаш йола шийн пачхьалкхе чIоагIъярна.

ХIанз вай Iалаьмате йоккхача социалистически Даьхен массайолча миIинге,— дуккха моттиг чулоацаш ядача Российски Федерацен, Украинан, Казахстана, Средни Азен, Закавказен, Молдавен, Белоруссен, Прибалтикан лаьтташ тIа — хьаю тIа-тIа керда промышленни предприятеш, низ бола гидроэлектростанцеш; дика каа йоалаш кхоачашъеш латт юргбоахаман производство лаьрххIа лакхаяккхара программа; советски наха пайданна хургдолаш карадерзадаьд сага луш пайда а боацаш бIаьшерашкахь аханза а эри а даьда итташ миллионаш гектараш дола лаьтташ. Сийлахь-доккхий хIамаш карагIдаьннад йоккхача массалца феца лела кемаш а континенташта юкъе лела баллистически ракеташ а хьаьча вай Iилманхошга, инженерашта, техникашта, болхлошта. Говзалца хьаяь Лаьттан спутникаш укх дунен тIа эггара хьалха сигала яхийтар а, хIаьта цунца дунен Iилмеи техникеи дегIадарна керда зама хьайийлар а советски саг ва.

Укх дIадахача диъ шера кхы дIахо а дегIаенай вай социалистически демократи. Из хьахьокх союзни республикай а, моттигашкарча Iаьдала органий а бокъонаш дикка шеръяро, промышленностаннеи гIишлонаш хьалъярнеи доал делга бокъонца эргадаьккха тоадарои Совнархозаш яхкарои. Дуккха къахьегамхой кхы а доккхагIча хьинарийца дакъа лоацаш ба пачхьалкхенна деча доале, мехка политически а, боахаман а, культуран а вахарца.

Вай мехка хьадеш мел дола хIама къахьегамхошта долча гIулакха, цу даькъе кагийча наьха гIулакха а деш да. ДIадахача диъ шера хьахинна лоархIам боллаш дола гIулакх да халкъан вахара торо а культуран боарам а кхы дIахо а тоаденна хилар. Вайна бIаргагуш Iоехк керда поселкаш, городаш, дегIаух наха чуIе деш долча кердача цIеной кварталаш. Алхха дIадахача цхьан шера къахьегамхошка дIакхаьчад 43 миллион квадратни метр гаргга чуIе цIенош, Лакхденнад болхлойи гIулакхерча наьхеи алапеш, дукхагIа хиннай колхозникий доходаш, лакхдаьд пенсеш, доладаьд юкъерча а лакхерча а дешара заведенешка мах боацаш дешийтилга, лоацдаьд кхувш боагIача кагийча наха балха ди, ворхI сахьатерча а, хIаьта лаьттан кIал деча балхашта ялх сахьатерча а балха денага йоалаш латт дуккха а предприятеш. Советски сага вахар шерагара шерага тоалуш доагIа.

Дерригача советски халкъага санна, кагийча нахага а дIакхаьчай шоай хьисап, шоай говзал дегIайоалаярна, шоай культурни хьалаш Iалащдарна мел эшаш йола торонаш. Вай мехка чакхдаьккхад массанега а ворхI шерара дешар дешийтилга, хIаьта укх гарггарча шерашка массанега юкъера дешар дешийтилга чакхдаккхарна эша кийчонаш еш я. Лакхерча дешара заведенешка а техникумашка а деша багIаш хIанз укх сахьате йиъ миллионал дукхагIа маIа а кхал а кагийнах ба. Алха вузашка деша вагIаш а лоадама хIама ца эшшаш шиъ миллион студент ва—Европерча дерригача капиталистий мехкашка багIачарел шоззеи ахаззи дукхагIа хул уж. Училищашка а, къахьегаман резервай школашка а, хIаьта иштта тайп-тайпарча курсашка а профессионально-технически образованен кружокашка а професеш Iомаеш бIаь эзараш маIа а кхал а кагийнах ба. ХIанз кхыметтел доазол дехьара вай ца дезаш бола нах а мукIарло ца дича балац, инженерно-технически а Iилман а болхлой кийчбарна Советски Союз Американ ВIашагIкхийттача Штател хьалхаяьнна хиларна, хIаьта кхыдола капиталистически мехкаш-м дувца а мича деза.

Укх тIеххьарча шерашка дерригача дуненна хьалхашка боарам боацаш лакхденнад Советски Союзан сий. Дунен халкъашта юкъера кхохкам мелбарна, машар а халкъашта юкъера тешам а чIоагIбарна мел эшар деш а хиннай, хIанз деш а я Коммунистически партии Советски правительствои. Кхы а низ болашагIи цIаккха а эшалургйоацашагIи хиннай Советски Союз керте а латташ йола социализман лагерь.

Шийн гIоръяьнна йола еррига коталонаш яьхай советски халкъо ленински новкъа — коммунизмагахьа дог тийшша мохк хьалхаккхувлаш йолча сийлерча Коммунистически партега хьалхале а йолаш. Партес хьахьувкх вайга коммунизм хьалъярна йола Iалаьмате йоккхий перспективаш. 15 шерачухь вай тIакхе а тIехдовла а дезаш да продукцен керттера доакъош хьадарна Американ ВIашагIкхийттача Штаташка хIанз долаш долча боарамел; хIара сага-сих лаьрхIа дулх, даьтта, шура яккхарна укх гарггарча шерашка США-на тIехьакхе деза; мехка чухь наха мел эш чуIе цIенош хулийтилга укх 10—12 шера Iалашде деза. Парте белгалъяь программа кхоачашъяро торо хулийтаргья коммунизмангахьа кхы цхьаькха а Iалаьмате боккха гIа баккха.

Вай партес деш мел дола тIахьехамаш массаз а дегаш раьза долаш хьаллоацаш хиннаб Ленински комсомол а советски кагийнах а.

ХIанзарча ханарча сийлахь-йоккхача летописана юкъе дика оагIош кIезига язъяьяц комсомольцашеи кагирхошеи шоай турпален къахьегамца а хьинареча гIулакхашца а. Керда дуне хьалдеш барий хьалхарча мугIарашца болх уж, шоай дерригача гIулакхашца цар хьахьокх Коммунистически партена дувнилга йоаццаш шоаш тешаме хилар. ЦIаккха а юха ца довлаш, низ бола кулгаши къона дIайха дегаши эшшачахьа дахар — из я Советий мехкан къонача тIехьен хьинаре девиз. Коммунистически партен тIахьехамах, шоай дегаша къоабалдаь комсомольски путевкашца алхха укх тIеххьарча шерашка кердача гIишлонашкеи эрий дадача лаьтташкеи а баьхка, къахьегаш ба 700 эзар гаргга добровольцаш. ХIаьта хIанз а, ССКП ХХ съезда решенеш кхоачаш а еш, шоай беррига низ тIабахийта коммунизм хьалъеча массайолча моттигашка балхаш деш ба кагийнахи маьхкарийи. Цар хьалйогI кердача заводий корпусаш, хьалъю электростанцеш, шахташ, домнеш, мартенаш, Iодехк машин-наькъаш, хьалду чуIе цIенош, юртбоахаман производства дерригa доакъош дIахо а дегIадоаладарна хьинаре къовсам лоаттабу. Итташ эзараш бола къона патриоташ фермашка бахаб, животноводство сихха дегIайоагIилга Iалащдеча колхозаштеи совхозаштеи новкъостал дарна.

Балха тIара мукъа болча хана кагийча нахеи маьхкарашеи шоай кулгашца хьалъю керда клубаш, культуран дворецаш, стадионаш, паркаш, сквераш Iоехк, автомобилий наькъашка гаьнаш йогI. Цар йоакхо ю, денгара ди массаза дала вай юрташи городаши, еррига вай сийлахь-йоккха Даьхе хозагIа хилара. Ди тIехь яржаш латт ВЛКСМ 40 шу дизара сийна йола комсомольцийи кагирхойи социалистически яхь.

Коммунистически партена гонахьа кхы а айхагIа кхотадалара, дIахо а промышленность, юртбоахам низ болаш айбарна, Iилмеи культуреи дегIадоаладарна, советски наьха хьал-торо хадданза лакхдарна партес оттаяь йоккха программа

(ДIахододар 2-гIча оагIо тIа).

СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ

Борис Сергеевич Чадов

Борис Сергеевич Чадов ваьв 1913-ча шера Пензенски областерна Князеевка яхача юрта, болхлой дезалашка. Кхойтта шу даьнна кӀаьнк волча хана кулакий доаханга ваьллав из. ГӀаккха леспромхозе болхло хилар цох.

1932-ча шера Ставропольски крае ВЛКСМ Зеленчукски райкоме хьалхале лелаеш болча комсомольски балха тӀа хьожаву нов. Чадов.

1935-ча шера Советски Арме тӀахьийхар из.

Армера цӀевеначул тӀехьагӀа юха а комсомольски балха вода. ВЛКСМ Зеленчукски райкома хьалхара секретаралла хорж из.

1938-ча шера денз 1940-ча шерралца нов. Б. С. Чадовс болх бу ВЛКСМ Кизлярски окружкома хьалхара секретарь волаш. 1939-ча шера ССКП членалла вода из.

1940-ча шера нов. Чадов хьожаву къахьегамхой депутатий Кизлярски окружной Совета исполкома председатела заместителалла.

Сийлахь-боккха Даьй-мехка тӀом латтача шерашка нов. Чадов Советски Армеца гӀулакх деш хилар. ТӀем тӀа леладаь турпалера гӀулакххаш бахьан долаш ЦӀеча Седкъан орден еннай цунна.

1942-ча шера хала човнаш хинначул тӀехьагӀа нов. Чадов Советски Армера мукъа а валийта советски балха тӀа вахийтар.

Къахьегамхой депутатий Кизлярски окружной Совета исполкома председатела заместитель волаш а, хӀаьта цул тӀехьагӀа Грозненски райисполкома председатель волаш а нов. Чадовс чӀоагӀа болх бу фронтанна тӀоделга вӀашагӀдоллаш, из бахьан долаш цунна Даьй-мехка тӀема шоллагӀча степенена орден а елар.

1917-ча шера денз 1950-ча шерралца нов. Чадовс болх бир партен Ачикулакски райкома хьалхара секретарь волаш, цул тӀехьагӀа Краснодарски шин шера йолча партийни курсашка дешаш хилар. 1952-ча шера Б. С. Чадов партен Сунженски райкома хьалхара секретаралла хорж. Областан VI-ча партийни конференце партен Нохч-ГӀалгӀай обкома членалла хорж из.

Сунженски районерча «Победа» яхача а, Первомайски районерча Ленина цӀерагӀарча а юртбоахаман артелашкарча колхозниикий хоржамашта хьалхарча собранешка массавола саг раьза волаш хьаоттаяьй нов. Чадова кандидатура № 549 йолча Сунженски хоржамий округе гӀолла СССР а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла вахийта аьнна.

Муслим Гайрбекович Гайрбеков

Муслим Гайрбекович Гайрбеков ваьв 1911 шера Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Ачхой - Мартановски района Валерик яхача юрта.

1932 шера денз къахьега волавеннав нов. Гайрбеков. Юххьанца цо болх бу Грозненски рабфака директор волаш, хӀаьта 1935 шера денз — Грозненски нефтяной техникума директор ва из.

1936 шера нов. Гайрбеков партийни балха тӀа хьожаву — Нохч-ГӀалгӀай ССКП обкома школайи Ӏилмани отдела инструктоалла. Цу шера хьожаву из Нохч-ГӀалгӀай АССР Халкъа дешара Комиссариата школай Управленен начальникал. Цул тӀехьах нов. Гайрбековс болх бу НГӀАССР Халкъа дешара комиссара заместител волаш а Халкъа дешара комиссар волаш а.

1940-ча денз 1941 шерага кхаччалца нов. Гайрбеков — Нохч-ГӀалгӀай АССР Халкъа Комиссарий Совета председатела заместитель хиннав.

Областной партийни конференце 1941 шера нов. Гайрбеков хорж ССКП обкома членал, хӀаьта ССКП обкома пленумо из хорж Нохч-ГӀалгӀай ССКП обкома пропагандеи агитации лелаяра секретарал.

1943 шера нов. Гайрбеков Москве ССКП ЦК чухь йолча парторганизаторий, Лакхехьарча школе деша ваха хиннав.

1944 шера нов. Гайрбеков Кустанайски партен обкоме дӀахьожаваьв, цига хьалхах инструктор волаш, цул тӀехьах промышленно-транспортни кадрий сектора заведующи волаш а болх баьб цо.

1947 шера денз нов. Гайрбековс болх баьб Алма-Ата, партен райкома организационни отдела заведующи волаш.

1955 шера нов. Гайрбеков оттаву Казахстана партен ЦК аппарате пропагандани агитацени отдела инструкторал. 1956 шера из деша вохийт Алма-Ата йолча диъ шера дешача партийни школе.

1957-ча шера нов. Гайрбеков ССКП ЦК-с Грозне хьожаву хьалхале лелаеча балха. Нов. Гайрбеков Нохч - ГӀалгӀай АССР организационни комитета председатель ва.

Нов. Гайрбеков — № 550 йолча Урус-Мартановски хоржама округе гӀолла Къамий Совете депутаталла вахийта кандидат ва.

Иван Георгиевич Гусев

Иван Георгиевич Гусев ваьв 1920 шера Куйбышевски областен, Ульяновски района, Подгорная Каменка яхача юрта ахархочун - середняка дезалла юкъе.

1937 шера Ульяновск яхача городе Володарске цӀерагӀча фабрично-заводской обученен школе деша хайнав нов. Гусев. Дийша ваьнначул тӀехьагӀа слесарал цу заводе а, цул тӀехьагӀа Гимова цӀерагӀча фабрике а болх баьб цо.

1940 шера Советски Эскаре тӀахьийхав Иван Георгиевич. Сийлахь-боккха Даьхен тӀом латтача хана Закавказски фронте зенитни часташка хиннав из. Майра тӀом барах шиъ медаль еннай цунна.

1943 шера И. Г. Гусев Советски Союза Коммунистически Партен членал дӀаийцав.

Советски Эскарера демобилизаци яьчул тӀехьагӀа, 1946 шера Грозне а вена, «Красный Молот» яхача заводе слесарал балха вахав Иван Георгиевич. Балхаца болча творчески безамцеи дика беча балхацеи завода коллектива юкъе шийсий даьккхар цо. ДикагӀа вола производственник, хьинар дола рационализатор, нов. Гусев массаза а 250—300 процент балха нормаш кхоачашъеш ва.

Производстве ше беча балхаца цхьана нефтяной техникуме дешаш ва из. Цун цӀи, завода сийлен Книга тӀа язъяь я.

Хьинар дола общественник, нов. Гусев И. Г. дуккхаза хийржав кулгалдеча партийни органашка. VI областной партийни конференце ССКП Нохч-ГӀалгӀай обкома ревизионни комиссен членал хержав из.

Нов. Гусев — 541 йолча Ленински хоржамий округе гӀолла Къамий Совете депутаталла кандидат ва.

Зияуди Ахмадович Гунаев

Зияуди Ахмадович Гунаев ваьв 1926 шера, Веденски района Гуни яхача юрта ахархочун дезалла юкъе.

ЗӀамига волаш денз юкъарапайдана къахьега волавеннав Зияуди Ахмадович. 1942 шера «Красный животновод» яхача колхозе, кӀаьд ца луш волча колхоза производстван новатора цӀерах вовзаш вар из.

Миччахьа а, цо болх баьча моттиге, шийх бола тешам бакъбеш хиннав Зияуди Ахмадович. 1944 шера денз 1948 шерралца Казахски ССР-а Актюбински областа шахтоуправленен сийлен Доска тӀара Ӏояьнная цун цӀи. Укхаза, юххьанца подручни волаш а, цул тӀехьагӀа шахтан чоалханеча оборудованен слесарь волаш а хиннав из.

Дукха ха ялалехьа нов. Гунаев слесарий бригадирал хьожавир, цул тӀехьагӀа, «Актюбстрой» яхача треста производственни предприятей комбината механикал вахийтар, хӀаьта, 1956 шера, Запорожье яхача городе механикий курсашка дийша ваьнначул тӀехьагӀа «Актюбстрой» треста керттера механик вахийтар из.

1957 шера ше ваьча мехка Казахстанера юха цӀа а вена, ший массаза а долча хьинарца колхозе болх бе волавелар из. Дукха ха ялалехьа Фрунзе цӀерагӀча колхоза колхозникаша шоай председателал хержар из.

Зияуди Ахмадовича инициативах хӀанз нокхарий доладеш йоал колхоз. 1958 шера хьайбай тайпаш дикагӀа тоадарна а, сомийи овощайи культураш чӀоагӀа хьувкъар Ӏалашдарна а де йиш мел яр деш я правлени.

Колхоза председатель, коммунист, нов. Гунаев массаза а бӀаргагу бригадашка, хьайбай фермашка, нокхарий леладерашта юкъе.

Нов. Гунаев — 551-ча Шалински хоржамий округе гӀолла Къамий Совете депутаталла кандидат ва.

Абу Абубакарович Абубакаров

Абу Абубакарович Абубакаров ваьв 1908 шера Урус-Мартановски района Алхан-юрта, къеча ахархочун дезалла юкъе.

Ший къахьегама никъ нов. Абубакаровс 1931 шера Грознерча крекинг-заводе болабаьб. Юххьерча хана тайп-тайпара балхаш деш а, тӀехьагӀа кокс цӀенъеш а хиннав из цига.

1935 шера ше волчара дӀа хьожа а вайта нефтеперегонни заводе вахав из. Цига оперетора помощникал а, 1940 шера денз операторал а болх баьб цо.

Заводашка цо болх баьча масса а шерашка дикагӀа вола производственник хиннав нов. Абубакаров. Цун цӀи массаза сийлен Доска тӀа хиннай. Дика болх беш хиларагӀ дуккхаза совгӀаташ тийннад цунна.

1944 шера денз 1957 шерралца Гурьевски областе Кулсары яхача мехкдаьттан промыслай бензин доаккхача заводе операторал болх баьб нов. Абубакаровс.

1957 шера Грозне цӀа а вена, юха а крекинг-заводе операторал вахар Абу Абубакарович. Дика технолог из хиларагӀ, дукха ха ялалехьа лакхехьара оператор хьожавир из.

Цо кулгалдеш йола бригада, дукхеи дикеи болх бар лакхдарна кӀаьд ца луш къовсам лелабеш я. Паччахьалкхен рузкъа кхо а деш, хӀара бетта план 115—117 процент кхоакашъю цу бригадо.

Парте воаца болхло, нов. Абубакаров, завода юкъарча вахарах хьинаре дакъа лоацаши новкъосташа дика сий деши ва.

Нов. Абубакаров — 542-ча Сталински хоржамий округе гӀолла Къамий Совете депутаталла кандидат ва.

Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дара Центральни хоржамий комиссен болх

НГӀАССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дара Центральни хоржамий комиссен шоллагӀа заседани хилар 1958 шера 20 феврале.

Хоржамашта кийчо ярца дувзаденна дола гӀулакхаш а дийцар, эшаш дола соцамаш а дир. комиссес.

Центральни хоржамий комиссес ладийгӀар, Назрановскии Ленинскии райисполкомий председателаша нн. Чапановси Минаевси цу районашка хоржамашта еча кийчонах лаьца яьча докладашка а, Сунженски районе хоржамашта еча кийчонах, комиссен иструктора нов. Семеновс яьча информацега а. Цу гӀулакхах лаьца ше баьча соцаматӀа комиссес Назрановскии Ленинскии, Сунженскии районашка хоржамашта еча кийчоний кхоачамбоацараш белгал а даьхар, хӀаьта, сихагӀа хоржамий участкаш кийчъяь яхарнеи, харжархой списокаш хьажаь яхарнеи, харжархошка хоржамаш хула ди сихагӀа дӀакхайкадарнеи, хоржамаш хулача дийнахьа шоай де дезачох участкови хоржамий комиссей членаш бокъонца дӀакхетабе безаш хиларнеи Окружной а Участкови а хоржамий комиссейи райисполкомийи теркам тӀа а эзар. Ишттa лаьрхӀа да, районашка еча кийчонга хьажеи, Окружной а Участкови а хоржамий комиссешта эша новкъостал деи комиссен членаш бахийтар а.

Окружной хоржамий комиссеши, хоржамий участкаши, Участкови хоржамий комиссеши вӀашагӀйохкарах йола информаци хоама тӀа а ийцар, ший расходий смета чӀоагӀ а йир Центральни хоржамий комиссес.

Хоржамашта еш йола кийчо сихагӀа яь яккхарна а, Окружнойи участковии хоржамий комиссешта хоржамаш хулача дийнахьа — 16 марта — шоай болх дикагӀа вӀаштӀехьабаккхарна а долча новкъостала, Центральни хоржамий комиссес ерригача Окружной хоржамий комиссешка письмо дахьийтар Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лакхехьарча Совете хулача хоржамашта кийчо еш а, уж хоржамаш деш а цар кхоачашде деза керттера декхараш тӀа а долаш.

Керда овощашта лаьрхӀа

Малгобекски районерча «Кавказ» яхача колхозе кийчъеш 410 рама хьалха хьайоалача овощай рассадаш я. Укхаза дӀаювргья 10 гектар помидорий, 12 гектар кобаций, 5 гектар нарсаш, марковкаш, укроп, ишттa кхыйола овощаш.

Малгобека къахьегамхошка хургья эггара хьалха хьайоалаш йола овощаш.

ХӀанз колхозникаш мамогга къахьегаш ба рассадаш кийч а яь уж кхашка дӀайогӀа а дӀахоцарна доал делга Ӏалашде а.

СССР-еи Нохч - ГӀалгӀай АССР-еи Лакхехьарча Советашка хулача хоржамашта накъаболхаш сийлахьча къахьегама декхараш кхоачашдеш ба цу колхоза колхозникаш шоайла социалистически яхье а этта.

ТУГАНОВ.

Ерригсоюзан Кагийча наьха Ленински Коммунистически Союза Центральни Комитета кхайкарал

Берригача къонача харжархошка

(Хьалхардар 1-гӀча оагӀо тӀа).

кхоачашъяра тӀехьа кхы а боккхагӀча низаца а хьинарца а къовсам лоаттабара тӀа а хьехаш, ВЛКСМ Центральни Комитето кхайкарал ду комсомольцашкеи комсомолкашкеи, берригача кагийча нахагеи маьхкарашкеи.

Комсомольцаши комсомолкаши, кагийнахи маьхкарийи!

Социалистически Даьхенои Коммунистически партеси дас санна йоакхо ю кагийча наьха. БоккхагӀчар лоаттабаь сийлен, турпален къовсам бахьан долаш Советий мехкара кагийнахи маьхкарийи кӀалхарбаьхаб эксплуатацена, болх боацаш висара кхерама, кхоанарча денах тешам ца хилара, капиталистически дунен тӀарча къонача сага вахарца хиланза диса йиш йоацача дерригача кхыча унзареча гӀулакхашта.

Советски лоаттамо боарам боацаш йоккхий творчески торонаш хьайийлай кагирхошта, кагийча нахеи маьхкарашеи шоай кхоачалургӀоаца низ, инициатива, говзал йизза хьагойта йиш йола хьалаш оттадаьд. БӀаьш эзараш бола къона болхлой, колхозникаш, Ӏилмани культурани къона деятелаш, гӀулакххашкара нах къахьегамхой депутатий Советашка хержаб. ЧӀоагӀа халкъа тешам беннаб царех. Кагийча нахеи маьхкарашеи доккхалца кхетаду бизза наьна мехка дайи коммунизм котъялара тӀехьа лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъалоацаши шоаш хилар.

Къона харжархой!

Хьалха дӀаихача хоржамий кампанешка а санна, Коммунистически партеца цхьана, коммунистийи парте боацарийи барттайнача блока юкъе а йолаш йода Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союз хьатӀахулча СССР Лакхехьарча Совета хоржамашка.

Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза Центральни Комитето тӀахьех шо СССР Лакхехьарча Совете хулча хоржамашта доаггӀача тайпара духьалдахара, цига хьинаре дакъалацара а оашош тосса кхадж коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта тассара а!

Кагийча нахеи маьхкарашеи хоржамашка кхадж тоссаргба советски халкъан эггара дикагӀча маьхкараштеи къонгаштеи тӀехьа, шоай берригa низ а хьаькъал а вай Даьхе дӀахо а тоаяларга дохийташ болчарна тӀехьа, промышленностеи юрта боахамеи творчески а хьинаре а къахьегарца шоай цӀи хазийта болча наха тӀехьа, Ӏилмани техникани, Советски Эскареи Форда-ТӀема Флотеи дикагӀа болча викалашта, общественнии паччахьалкхени деятелашта тӀехьа.

Коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта тӀехьа кхадж тассарца, къонача харжархоша — комсомольцаша, кагийча наха, маьхкараша — хьахьокхаргда вай маьхка коммунизм чакхъяккхар духьа Советски Союза Коммунистически партен гӀулакха дувцилга йоацаш шоаш мутӀахьа хилар, Советски паччахьалкхен низ, болхлой классеи ахархойи барт, СССР халкъий дохаргдоаца доттагӀал чӀоагӀдара тӀехь бӀу ца къожабеш дӀахо а къахьега шоаш кийча хилар.

Коммунистийи парте боацарийи кандидаташта тӀехьа кхадж тассарца, къонача харжархоша йизза хьаллоацаргья дӀахо а советски наьха материальнии культурнии вахар тоадара, дегӀаухаш латта вай кагирхоша дӀадехараш кхоачашдара тӀаерзаяь йола Коммунистически партен ленински политика.

Коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта тӀехьа кхадж тассарца, къонача харжархоша — комсомольцаша, кагийча наха, маьхкараша — къоабалъергья машар лаьттан тӀа чӀоагӀа чӀоагӀбелга, масса а мехкашка мелдаха халкъаш керда дунен тӀом хилара кхерамах доахилга дага кхоабаш йола Советски паччахьалкхен арахьара политика.

Къона харжархой! Массава а хоржамашка гӀо! Воаш тосса кхадж коммунистийи парте боацарийи блока халкъа кандидаташта тоссаргба вай!

Сийле хийла советски турпалеча кагирхой!

Сийле хийла вай низболча советски социалистически Даьхен!

Сийле хийла советски халкъ коммунизм котъяларга дугача, вай кхоаччара йолча Советски Союза Коммунистически партен!

Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза Центральни Комитет

Харжархой шоай депутаталла кандидаташ болча нахаца вӀашагӀбеттабалар

Грозненски локомотивни депон красни уголоке № 543 йолча хоржамий округа харжархой вӀашагӀкхийтар СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла вахийта кандидат волча Чахкиев Алсбика Османаца.

Къамаьлаш даьча доверенни бараша ССКП Нохч-ГӀалгӀай обкома секретарь волча нов. Чахкиева биографи а ювц, цо лелабу болх а бувц.

Дош лу Терентьева Марияна.

Цо йоах,— вайна дика вайзав воай кандидат. Алсбика Осман бедняка — гӀалгӀачун воӀ ва. Советски Ӏаьдало хьабийлар цунна никъ, цунга дешийтар, из хьалкхевир. ВорхӀ класс яьккхача Алсбика Осман фабрично-заводской школе дешаш хилар, цул тӀехьагӀа «Красный Аксай» яхача заводе болх беш хилар. Дика хӀама ховш, хьинар долча Османа кара бехктокхаме балхаш лу. Цо болх бу школан директорал, комсомольски а партийни а органашка бехктокхаме балхаш леладу. Миччахьа из вале а наьха шийх бенна тешам боабергболаш вац из. Харжархоша цхьанне санна массане а кхадж тоссаргба Даьхен тешамерча воӀа Чахкиев Алсбика Османа.

Къамаьл ду локомотивни депон болхлоша Прокопенкос, Мисермаховс, Барвенкос, хьехархочо нов. Фрезе, кондукторски резерва начальнико нов. Шияна, слесара нов. Школяренкос, узлови парткома секретаро, Советски Союза Турпалхочо нов. Сергеевс.

Цар къамаьлаш деш дуккхазза а тӀоараш тох. Цар бувц Даьхенцара, Коммунистически партецара советски халкъа безам, халкъа а Даьхенна а мутӀахьа волча тешамерча воӀа Чахкиев Алсбика Османа кхадж тассарна берригa харжархой тӀа а хьех.

Дош лу нов. Чахкиевна.

— Хьамсара харжархой!— йоах нов. Чахкиевс.— Дег тӀара баркал оал аз селла чӀоагӀа тешам бенна оаш со СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете кандидаталла оттаварах. Из тешам се член волча вай сийлен Коммунистически партех беннилга лоархӀ аз. Мукъа ба сона, практически сай балхаца, сай дерригa хьинари низи тӀа а бахийта шун боккха тешам аз боаберг ца хиларах шо а шоана тарра Нохч - ГӀалгӀай республикан къахьегамхой а тешабе.

Нов. Чахкиевс дийцар вай мехка даьха толамаш а Нохч-ГӀалгӀай республика юхаметтаоттаярца республикан къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш а.

Кандидатаца харжархой вӀашагӀкхетар чӀоагӀа политически дог'айдаларца чакхдаьлар.

ВОРОНИН.

* * *

21 феврале сайрийна 7 сахьат даьлча Ленински района № 19 йолча школе харжархой вӀашагӀкхийтар № 4 йолча Калинински хоржамий округе гӀолла Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат волча Нохч-ГӀалгӀай АССР-а оргкомитета председатела заместитель волча нов. Михаил Акимович Дороховца.

Совещани хьайийлачул тӀехьагӀа эггара хьалха къамаьл де дош дийхар доверенни йолча нов. Свеpидовас. Цо ший къамаьлаца нов. Дороховс хьабена къахьегама никъ бийцар, ишттa цо белгалдаьккхар Коммунистически партес а Советски правительствос а ше миччахьа вахийтарах ший низ ца кхобеш шийга лелабе аьнна болх дика лелабеш из хьавар. ХӀанз вай тешшаме харжа мегаргволаш ва нов. М. А. Дорохов. Аз берригача харжархошка кхайкарал ду 16-ча марта Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лакхехьарча Совета депутат нов. М. А. Дорохов хоржача дийнахьа кхадж тассара массане.

Ишттa харжархой кандидатаца вӀашагӀкхийтача къамаьлдир харжархочо нов. Александроваса, Савинс, Кардовс, ишттa кхыбараша. Шоаш къамаьл даь боалаш берригача харжархошка кхайкарал дир цар 16 марта массане а хоржамий участке а баьхка кхадж тассар. Нохч-ГӀалгӀай АССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта оттаваьча кандидата нов. М. А. Дороховс ший къамаьлаца доккха баркал аьлар берригача харжархошта, шийх тешаш уж хиларах.

В. БОГАТЫРЕВ.

ССКП обкоме

Курчалоевски районе СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш даргеи Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш даргеи кийчо яра

Цу гIулакхa Нохч-ГIалгIай ССКП обкомо баьча соцам тIа белгалдаьккха да, Курчалоевски партен райкомои райисполкомои хоржама участкаш ший ханнахьа вIашагIтеха а агитпункташ хьайийла а Iалашо яь хилар. Харжархошта юкъе болх барна 267 агитатор юкъе эзав. Первични парторганизацей секретарийи агитпункттий заведующейи семинар чакхъяьккхай. ССКП ЦК-с берригача харжархошка даьча Кхайкарало керда къахьегама хьинар кхы а дукхагIа айдаьд районе. Механизатораш тракторашта ремонт яь а яьккха, кхашкара балхаш де болабеннаб. Колхозашка дизза кийчдаьд дIадув фуи юртбоахама инвентарьи. Колхозхой къовсам лелабеш а ба доахан Iангара дахара гIулакхa дика толамаш дахарна а бIаьстий дIадув ялат хьоккхамера дIадерна а.

Из ишта дале а, районе чIоагIа кхоачамбоацаш гIулакхаш да хоржамашка кийчо ярна. Партен райкомои первични парторганизацешеи пайда эцац, шера агитационни-пропагандистски болх боаржабарна йолча торонех. Агитпунктех хIанз а беррига юрта политически болх боаржабарна лелабу моттигаш хиннаяц, царех цхьаярашка гойтара агитаци кердаяьккхаяц, республикан промышленность, юртабоахам, культура дегIаярах а из дIахо дегIаахар шердаларах а материалаш яц, нагахьа мара йиц хаттарийи жопийи вечераш, харжархошца консультацеши къаьсткъаьста беседаши йиц, къаьстта кхалнахаца, справкаш тела столаш дац. Цхьабола агитатораш 100 а кхы дукхагIа а болча харжархошта тIачIоагIбаьб, цудухьа селла боккха болх бе цар низ дIа а кхачац. Партен райкомои первични парторганизацешеи кIезига пайда эц наха юкъе политически болх чIоагIбарна стенной кепа йоазонахи газетни витринехи. Цхьайолча нах баха моттигашка хIанзалца хьа радио а телефон а яц. Харжархой спискаш оттаеш дIа ца язбеш нах биса а цIераш харцахьа язъяь а моттигаш я.

Иштта обкома бюрос белгалдаьккхад, районе лекционни пропаганда яр мела хилар. Района хьалхале лелаеча болхлоша къахьегамхошта лекцеши докладаши нагахьа мара ешац, цу балха интеллигенци кхоачамболлаш юкъеэзаяц. Иштта культпросвет учрежденеша а боаржабаьбац харжархой Iалашбара болх, клубашка художественни самодеятельность вIашагIтехаяц, чакхйоахаш яц салоIама вечераш а кхыдола дуккхача нахацара гIулакхаш а.

Агитационно-пропагандистски балхаи социалистически яхьаи цIенхошттара кхоачамбоацараш хила тарденнад, партен райкомо хоржама кампанена юкъе бокъонца хила еззача тайпара профсоюзийи комсомольскии организацеш, культуран учрежденеш, кепа йоазув юкъе ца озарах, агитационни-пропагандистски балха чулоацама уйла еш ца хиларах, лектораршта, докладчикашта, агитатораршта де деза новкъостал ца дарахи царна инструктаж во теларахи.

Обкома бюрос декхарийла яьй Курчалоевски ССКП райкоми райисполкоми белгалдаьха дола кхоачамбоацараш дIадаха, деррига планах чакхдахадеза организационни наха юкъерча политически балхеи гIулакхаш де, цунца берригача харжархоша хоржамашка дакъа лацар Iалашдаь хургдолаш — йохае йиш йоацача коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта цар шоай кхадж тоссаргболаш.

Райкома а первични парторганизацешта а тIадиллад лоацацача хана агитпункташи хоржама участкаши кийчъелга йистедаккха, эшача оатхалашца, литератураца, гойтара агитацен хIамашца, ерригача агитпункташка справкай столаш вIашагIтоха, массайолча хана лекцеш, докладаш, беседаш, консультацеш е, производствaн хьалха латтаращца вIашагIкхетамаш де, хаттарийи жопийи тематически вечераш, художественни самодеятельностан концерташ, документальни фильмаш хьокха.

Агитатораш дукхагIа хилийта беза, каст-каста е еза царца семинараши инструктивни совещанеши, хIара дийнахь царна гIо деш, харжархой бахача моттигашка цар бу болх нийсбеш а цунга хьожаш а хила деза. Къаьстта уйла тIаяхийта еза, хоржамашка духхьашха кхадж тоссаш болча къонача харжамхоштеи кхалнахаи юкъера болх тоабарна. Агитационни-пропагандистски балха керттера чулоацам хила беза, СССР-а Конституци, СССР-а НГIАССР-а, Лакхехьарча Советашка хоржамаш дара положенеш, СССР-а Лакхехьарча Совета юбилейни сессен материалаш, берригача харжархошка ССКП ЦК-с даь Кхайкарал дика дIадовзийташ.

Бахача наха кIоарга йовзийта еза Коммунистически партен чуреи арахьареи политика, вай мохк дегIабара итогехи хьатIа хулача 15 шера из дегIабоалабарахи ССКП-с оттаяь перспективаш ювца еза, шерра дIахьокха деза Коммунистически партеси Советски правительствоси мишта дика гIулакхаш карах а дувлаш кхоачашъяьй дIадахача хоржамашка шоаш тIаийца программа.

Партен райкома тIадилла да еррига нах баха моттигаш гойтара агитаценца йизза Iалашъяр, колхозашка массайолча хана пенгазеташ арадахар, хIара юрта газета витринаш оттаелга, культпросветучрежденей болх диках белга, хIара клубе агитбригадаш хилар Iалашде, клубашкеи изба-читальнешкеи лекцеш, докладаш, беседаш елга, художественни самодеятельность хадданза лелае, нохчийи гIалгIайи къама кагийнах юкъе а озаш. ССКП райком декхарийла я районе лекционни пропаганда шерра йоаржае, лекцеши докладаши еша, партийни а боахама а актив юкъеоза. Докладашкеи лекцешкеи гIолла дIакхетае еза советски халкъа деррига дунен исторически лоархIам бола коталонаш, социалистически строй капиталистически чул толашагIа хилар, Советски Союза халкъий сийлахь-доккхача доттагIлен лоархIам, советски демократизмани, советски хоржама системани принципаш, Нохч-ГIалгIай АССР экономикеи культуреи дIахо айярна партеси правительствоси еш йола йоакхо дIахойташ.

Района партийни организацен лоархIамегIа дола декхар да, СССР-а Лакхехьарча Советеи Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи депутатала коммунистийи парте боацарийи блоко оттабаь кандидаташ харжарна шерра агитаци йоаржаяр, депутаталла болха кандидаташи харжархойи вIашагIкхетарна йола митингаши собранеши ярна дика кийчо яр, уж дика чакхъяхар. Цунца цхьана, партен райком, райисполком, первични парторганизацеш декхарийла я хоржама комиссей болх дика лелар Iалашде, хIара харжархочоа маца а мича а хоржамаш хул дIахайта, берригача харжархоша кхадж тоссилга Iалашде. Хоржамаш хулача дийнахь вIашагIдохкалда наха сакъердам бар, художественни самодеятельность хилийтар, кино, спортивни ловзараш оттадар.

Бувзама управленена (нов. Мельниченкона) тIадиллад Ишхан-Юрти Кошкельдыи яхача юрташка радио йилларна района новкъостал делга.

Организационни наха юкъера политически болх чIоагIбара лардаца дIахо района къахьегамхой производственни политически хьинар айдалар Iалашде дезаш да.

ССКП райком декхарийла я хоржама кампанена юкъе эзамел бола пропагандисташи агитатораши шоашта карагIдаьннар чIоагI а даь, хоржамаш йистедаьнначул тIехьах а бахача наха юкъера политически болх ца соцабеш дIахо лелабе, деррига боахама-политически гIулакхаш вахарчухь чакхдахарна хьинаре къовсамхой а хинна дIаоттаргболаш.

№ 1 йолча хьун участке

Шалажи. (Подгорное) яхача юрта гаьна йоацаш ул Ачхой-Мартановски райпромкомбината № 1 йола хьуна участок. Пиломатериал а кхыйола хьуна материал а кийчъеш балхаш ду участке. Болхлой коллективо тIалаьцад шоай участкан хьалхарча квартала план хоржамий ди тIаккхоачаш кхоачаш а яь, планал совгIа 200 кубометр пиломатериал кийчъе аьнна.

Цул совгIа хIара болхлочо тIалаьцад хIара денна 120 процентал лохехьа доацаш шоай балха боарамаш кхоачаш делга.

Из декхар кхоачаш а деш ГАЗ-51 яхача автомашина шофер волча Шахтамирова Супьяна 13—14 километр халача аьлеяхи орехи тIех а йоахаш хьу хьатIаккхухьаш ший дийнахьара 5,8 кубометр йола норма 160 процент кхоачашъю, хIаьта ший машина ларттIа доал а деш цахаддаш цунга болх а байт.

Супьянал тIехьа висац ЗИЛ-5 яхача машина тIа болх беш ший дийнахьара 6,85 кубометр йола норма 10—10,5 кубометр кхоачаш еш вола Корниенко Григорий а.

Цхьаккха а холонах бIу ца къажаш, дийи бийсеи ца къовсаш С-80 яхача трактора тIа болх беш ва тракторист Якусевич Константини, чокировщик (прицепщик) Григорьев Кирилли. Цар дийнахьара норма 9 кубометр мара яц, бакъда, 25—27 кубометр хьу хьатIа-м увз цар хIара денна.

Эльбукаров Дебри 60 шу гаргга ха йолаш воккха саг ва, хIаьта а дика толамаш доахаш пилорама тIа хьу хьатIа увзаш трелевщикал болх бу цо, нормагI йоагIача 7 кубометра меттел 12—13 кубометр хенаш хьатIа а увзаш.

Дика балха хьоккхамаш долаш ба цига моторист Салгириев Ахьмади, хьу тедаш бола Джамалдиеви, Цыганови, Мотускови, тайп-тайпара балхаш деш бола Мусхаджиев, Хьусени, Мадагов Ахьмади.

Барт-тайна, цхьоагIо йолаш, къахьегама дисциплина дика йолаш из болхлой коллектив хиларо кхы а дукхагIа низ лу цунна шоай производственни план а шоаш СССР-а Лакхехьарчеи НГIАССР-а Лакхехьарчеи Советий хоржамий ден сийна тIалийца декхараш а кхоачашде.

Шеко яц № 1 йолча хьун участка болхлойи хьалхале лелаерийи коллектив дикача а тIех дикача а хьоккхамашца хоржамий денга кхоачаргьхилара.

С. КОТИЕВ.

Квартальни план—20-ча мартага

16-ча марта СССР-а Лакхехьарча Советий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Советии а хоржамаш долча денна сийленца духьалбаха чIоагIа дегаш айденна къахьегаш ба Грознерча консервни завода болхлой. ССКП Центральни комитето берригача харжархошка даь кхайкарал дувцаш йолча собранешка хIара цехан коллективо керда социалистически декхараш тIаийцад.

Январь бетта продукци арахецара план заводо 128,6 процент кхоачашйир. ХIанзолехь а хьагучадаьннараша бакъду коллективо февраля беттара план кхы а дикагIа кхоачашъерг хилар. ТIаийцача социалистически декхарашца лакхаяьккха йола квартальни план, хоржамий сийна социалистически яхь а йоржаяь, ханал хьалха — 20-ча марте кхоачашъе лаьрхIа я коллектив.

Укх тIеххьарча хана балха овсарал дикка совйоаккхаш йола 8 рационализаторски предложени еннай болхлоша, царех 6, производстванна чIоагIа пайда а болаш, балха юкъе йоалаяь я.

Вежарий санна барттайна кхахьегаш ба заводе эрсий, гIалгIай, нохчий, кхыча къамий бола нах. Дикача балхошца белгалбоалаш ба: В. А. Берешпалов, А. И. Анпилова, А. А. Чахкиев, иштта дуккха кхыбараш а.

ХАСМАГОМЕТОВ.

Грознерча мясокомбината агитпункт

Хоржамаш дарна кампанес шоашта хьалхашка оттадаь сийлен декхараш кхоачашдарна безамца болх беш ба Грознерча мясокомбината агитатораш нов. Белова Раиса хьалхаленца.

ЧIоагIа дика тоаяьй цар шоай агитпункт, безаме деша дог доагIа сов хоза цу чу хиларца. Агитпункт, дуккха хоржамий материалаш тIайолаш дола книжкаш, журналаш, масса тайпара газеташ да, радиола, радиоприемник я, гобаьккха пенех хьалдийтта доахк дуккха портреташ.

ХIара денна сайрийна 5 сахьат даьлча харжархой хул агитпункте. Дуккхаха йоацаш цига йийшар берригача харжархошка Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитета Кхайкарал дувцаш лекци.

ХIара денна агитпункте дежурнеш ба харжархошта а агитатораршта а ца ховш долча хIамаех уж дIакхетабеш.

Цу агитпункте белгалбаьнна дика болх беш ба агитатораш нов. нов. М. Озиеваи, Р. Беловаи, Головини, Н. Дмитриеви. Цар харжархошта дIайовзийтай хоржамаш дара положени, керда хоамаш.

Иштта харжархошта тоам беш цар салоIам дика вIашагIбелла лелабу Грознерча мясокомбината № 7 йолча агитпункто ший болх, цудухьа массазза а дуккха нах хул цига.

Квартальни план ханал хьалха кхоачашъе

Вай Советски мехка цIеноша, юрта боахама гIирсаш хьалдар шерра доаржаде, аьнна партеси правительствоси баь соцам хьал а лоацаш «Грознефтезаводсторoя» треста СМУ-2 йолча коллективо хьалхарча квартала план 16-ча марта кхоачашъе тIалоацамаш дир.

Коллективо шоай декхар ханал хьалха кхоачашдерг хилара теша мегаргва январь беттара балха план цар 118 процент кхоачашъярца.

СССР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш хулча дерригача адамий дезача ден сийна 16-ча марта СМУ-2 йолча коллективо даь тIалоацамаш да:

1958 шера хьалхарча квартала план 16-ча марта кхоачашъе;

Строительно-монтажни балха ший мах лохе баккхарцеи стройматериал кхоярцеи рационализаторий предложенеш юкъе а кхувлаш планах лерхIачул совгIа 15 эзар сом паччахьалкхенна пайда бала;

Грозне Новая катаяма яхача моттиге шишша дезал чуховшаргболаш керда кхо цIа хьалде а иштта кхы дIа а.

ХIанзале коллективо дуккха а доладаьча балхех цхьадараш йисте даьнна а, доалаш латташ а да. Катаяма яхача юрта шишша квартира йола кхо цIа де дезача «шоай кулгий методаца» диъ цIа даь бовла лерхI цар февраль бутт бовш. Иштта Андрейская долина яхача юрта «шоай кулгий методаца» хьалде доладенна, лард елла а баьнна 10 цIа шишша кватира йолаши 2 цIа йиъ квартира йолаши а да цар.

— Болхлоша дика къахьегарца дика болх а лел производстве, — йоах парторганизацен секретара новкъоста Латковске.

Цо цIераш яьхар балха нормаш тIеххкхоачашъеш болча нохчий кхалнаьха: Барзукаева ПятIамата, Дудаева Хутий, Солтамурадова Розии, маIача наьха: хьалха а укхаза болх беш хиннача 6-ча разряда газосварщикий Лечиев Исропила. Амхадов Саловдина, 4-ча разряда бетонщикий Магомадов Патий, Расаев Вахий кхы дуккха барий а.

Иштта тIех дикача балха толамашца белгалъяьнна я цига Андросовеи, Казаръянцеи, Астаховеи, Божкои, Кузьминовеи бригадаш а.

Республикански библиотеко дикка гIо ду хоржамашта кийчо ярна

Хьалхара бIарахьежачоа Чехова цIерах йола республикански библиотека зIамиго хетт. Цхьабакъда из уйла йох дIачуваьлча: цхьалхле йола, паргIата дешара зал, йоккха книгохранилище, къаьстта абонемент, библиографически отдел. Библиотека боккхача балхах дика тешалду укх цифраша: книжкай фонд 374 эзар том, 16.700 дешархо, (царна юкъе 400 саг нохчийи гIалгIайи а болаш), дахача шера дешархошта дIаденна книжкаш 457600.

Къаьсста айбеннаб библиотекан болх укх деношка. Библиотеке кийчъяьй хоржамий хьакъехьа йола тайп-тайпара книжни выставкаш, беседашта, лекцешта, йола материалаш. Каст-кастта боагIа укхаза агитатораш. Библиотекан болхлоша массаза а гIо ду царна беседана материал лаха, план оттае.

Доккха гIо ду республикански библиотеко юрташкарча библиотекашта шоай болх харжара компанеца бувзабенна дIабахьа. Цудухьа районашка яхьийтай методически пособеш, могадеча литературан лоацца спискаш. Чакхъяьннай билиотечни болхлой шин кIиран хинна семинараш. Библиотекан болхлой каст-кастта республикан районашка ух циггача, библиотека йолчча метте, царна практически гIо дара духьа.

УСМАНОВ Iа.

Валови продукци арахецара цаIи-ахи норма

ССКП XX съезда исторически решенешка хьажжа, паччахьалкхен планаш кхоачашъеш я Грозненски дулха комбинат.

Доккхий толамаш даьхад нов. Таймасханов С. Д. начальник волча убойни цеха коллективои нов. Измайлов схьалхе лелаеча доаду доахан леладеча базан коллективои.

Балха боарам дика кхоачашбу нов. нов. Т. Дикаевси, Б. Бричаевси, М. Мединцоваси, В. Мачаловси иштта кхыбараша. Царел тIехьабусаш бац кхыча цехашкара болхлой, масала: дулх цIендеш йола нов. Долаковаи, весовщик вола нов. Цакаеви, цIоки тоаеча цехера нов. Магомадови дуккха кхыбараши.

Комбината юкъера болх дика вIашагIбелла хилар а цар балха овсарал лакхъеш хилар а хьахьокх январь бетта план кхоачашъеш комбината коллективо даьхача хьоккхамаша:

Дулхий суппродукташ	—154,2%
маршаш дар	—103,2%
пирожнеш яр	100,9%
полуфабрикатий продукташ	—142,9%
валови продукци	—149,3%
котлеташ	113,6%

кхоачашъяьй цига.

ХIанз 16-ча марта хулача СССР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьарча Советий хоржамий сийна социалистически яхье а этта доккхий толамаш доахаш йоал комбината коллектив.

Барт тайна цхьа дезал санна хьинаре болх беш ба цига эрсий, гIалгIай, нохчий иштта кхыча къамех бола нах а.

М. ЦУРОВ

ТIАХЬЕХАМ

(ДIахододар)

V.

Го баь чубеккараш Эрмалона гонахьа гулбелар коа юкъе. Уж беррига кагий нах цIаьхха ха тIаккхийтача санна нийсбенна нах а хинна дIаайттар. Эрмалю массанена а кIирвенна бIарахьежар, раьза а хинна, ше-шийца аьлар цо: цхьаккха а эсала вац! Борзлой санна, кIантий ба. Ма атта хургбац моастагIашта акхарцара тIом... ТIаккха дIа а хозаш, аьлар цо:

— Сатохалаш. Сабарделаш. Топаш еттийта. Шоашта кIордадича дIагIоргба шоана. ХьатIабахка-м денал хургдац шоана цу зовзача жIалей, Iаьдала хайча, могийтаргдац, вайна оарц дойтаргда. Цхьабакъда, гIулакхаш харцдоале — къонахий санна, довргда вай... бе герз а доаллаш. Эрсий Волков а вийнача, цар вайх къахетам бергба аьнна цхьаннена а хета йиш яц! Из бусулба саг веце а, Дала гешт долда цунна, нагахьа санна тахан са топ кхосса езаш хуле, эггара хьалха тоха топ цун пхьена тохаргья аз!..

— Оаха а из дергда!— дега чура хьаллаьцар из Атабе.

— ХIаьта хIанз кийчлургда вай,— аьнна кхайкар из новкъосташка. Нувраш тIа а техка, говраш подвала чу яьхар. Коа наIарашкеи лакхерча цIеношкеи, подвала корашкеи кIийленаш оттайир, аьтта оагIорахьа яьллача магазина чура цхьаккха саг чувоагIаргвоацаш, бада тIа ши саг вахийтар. ХIаьта ца хаддаш дов чудеш ди делкъийга кхаьчар.

Iаьдала оарц доатIаш дацар. Го баь чубоахка нах дерригача дуненна а бицбеннаб аьнна хеталора.

Кхерам боккхагIа тIатасса гIерташ, команда а телаш корех топаш залпах чуетта болабелар.

Топаш лаьгIъелар кIеззига ха яьннача гIолла. Юххера а топаш геттара сайцар.

Тамашийна сатем эттар майдане а цунах йоахкача улицаш тIа а.

ТIаккха цига хьагулбала болабелар провокатораш, питам бехкараш, хинначунга хьажа баьхкараш, дер дайна мел лелараш. Шоай къоргаш чура хьалъараяла йолаер городера йовсараш. ГIалгIай Iимад ца йоаландаь, из хIама масса тайпара дувца болабелар уж. КъайлагIа араволaча моттиге гIолла ара а баьнна, гIалгIай дIабахаб аьнна хабар арадаьлар... ДикагIа са кхеташ бараша йоахар, го баь чубоахкача царга патронаш яц.

Гулбенна нах боалаш-боалаш хьакхашта а баьнна, го лаьца латтача казакашта дегIала а баха тIаккха новкъостал де гIерташ, царна хьехамаш де а шоай уйлаш ювца а болабелар. Цхьабараш, шоай майрал гойта санна, кхераме йоллашехь, го баьча цIен юххе гIолла тIех бувлар.

Цхьабакъда из дича а, цIагIара Iимад ялацар.

Го лаьца латтача казакашка хIирий къаракъа шушаш кхаьчар, кара-кара эцаш, молаш чакхъяьлар шушаш.

Цхьабарашта дага дехар го баь чубоахкарий корашта а коа а гранаташ чуетта.

Краснорядски улицагара, пена дIоаххала, пена дIатIалата гIерташ санна, вIаштIехьа-тIехьа ши саг волавелар. Лаьца латтача гоно юха а топаш йолайир, бомбаш етта тIагIертараш къайла бахьар духьа. Дика ка яьлар цу маневран. КорегIа чукхийтар ши бомба. Секунда яьннача гIолла, бомбаш яьлар, деррига цIенош оага а деш. Коммерчески улицагара коа наIарашта тIавера цхьаькха а. Коа чу кхессар цо кхоалагIа бомба. Казакашта гонахьа цIогал еш хьийзарий гIадбахарз гIараш яьлар, тIоараш техар, хIаьта цхьабараша «ура» яхаш, цIогIарч а деттар.

Кулгаш урагIа а дахийта, гIалгIай хIанз-хIанз арабаргба яхаш, хьежаш бар ужаш.

Симонова цIенна дов деш да яха хабар ерригача городе дIахезаьдар. Дов эттача тIа-тIа гуллуш бар зулам хьедар мел дезараши цIаьхха хулача хIамаех сакъердам боалараши.

Го баь чубоахкараш бувцаш, айденна а цхьабарашта безаме а хабараш дар.

ХIаьта Симонова цIагIа хиннарий гIулакх дацар иштта. Цу цIагIа хиннача хIаранена ховра вала ди тIаэтталга.

ХIанзехь а доарахой бар цу цIагIа. Чутехача бомбо Оалкамара цхьа зIамга саг а вийнавар.

Делкъийга, мурдаша, йист хилар доацаш, юхьа тIара гIайгIане болаш, коа араийцар эггара хьалха вийнача сага дакъа, ферта кIал тесса, Iо а дилла, мугIарагIа дIаайтта, дакъа-ламаз дир цар. Ламаз деш латтарий юкъ-юкъе аята деш а хозар, гаьннара доагIача илле оаз санна.

ЦIагIа цIаьккхаз а тата даьлар, бомба иккхача санна. Цхьабакъда, ламаз дохаданзар цхьанне а. ХIаьта ламаз даьдаьнначул тIехьагIа, БаркинхоевгIар воккхагIа волча вошас — Берса Эрмалойгеи Атабегеи хаьдда аьлар:

Шун фу уйла я-м хац сона, цхьабакъда, вайна оарц доагIаргда моттац сона, е цунга кхоачаргдоацача новкъосталга, хьежа веза а моттац, хIаьта кхалсаг санна кара а ваха, вала уйла а яц са!

— ХIанз-м хьо а бакълув,— аьлар цунга Эрмалос, хIаьта ше подвала чу а ваьнна, цхьан кора юххе кIийле а лаьцар.— Дала аьттув боаккхалба вай! тIом ца бича баргбоацаш бале, царна дIадовзийта деза вай воай къонахчул. Из деррига гIулакх чIоагIа зувш, цун уйла еш вар Элберд, къаьнарча тIемахочо тIеххьара аьннача дешаша кIоаргга уйла яйтар цунга.

Цу хана, го лаьца баьдараш атака е, топаш а етташ, цIагIара шоашта дов ца дундаь, фуд ца ховш кхера а кхераш, тIаболабелар цхьабараша — «ура!» — яхаш цоIа а хьекхаш.

— ДIаетта! цхьаккха пхо тувла ца болийташ,— цIогIа техар Эрмалос. Эггара хьалха топ йожийтар Берсаз. Ший корий Iаьржача бIалгашца цIаьхха тоха а денна, соцабе могаргбоацача тIема меттаца къамаьл де доладелар, каша санна, тата доацаш лаьтта, цIа. ТIема кийчча яьгIа кIийленаш, хIараяр, хьайр.

Цу цIагIа хиннача ткъаь сагага вурийтта топ мара яцар. Цхьабакъда ца тулаш эттaлора уж. Атака еш хиннараш, Iо а легаш, тIехьашка текхар. Къарссе гаргагIара коа наIараш а йоахаеш, карташта тIагIолла тIех лелхаш, дIалийлхар укхаза хулар бIарга дов скверeи бульвареи гулбенна хинна нах, когашта кIала кийнаш, бе доахкду тIормеш, муфташ а ухаш. КартагIа хьалдаьгIача аьшка чIиний бовхьамех ахкийсар йIаьхача полтой йовхамаш. Наьха кхерабалар кхы а айдора маIача нахаца цхьацца пайда боацар дувцаш, Iалаьмате чIоагIа кхерабеннача, цIена хилар шек долча кхалнахеи базархоша — кхалнахеи хьекхача цIогIаша. ХIаьта цу корзагIа баьнна удача нахах кхераденна, Iовз делла, цIог чуелла, цу нахал а хьалха даьнна удар жIалеш.

Го лаьца баьдарашта юкъе топаш еттаеннача доарахой узамаш хаза а доладелар. Массехк саг, кхы хьалхьоврга воацаш, лейтIа аллийсар, царна юхера лоа меллашха даша а дашаш, цIеча бесара дерзар...

Сайцар бегаш. Майрача кертой бахар Iалаьмате чехка дIадаьлар.

Лаьца лаьтта го, цхьа боккха мухь тIабижача санна, лаьттагIа мел боалача кIоагалга чутеIар. ХIанз массанеша а кхетадора гIалгIаех шоаш белар а царех баь бегаш а шоай хьалха хиннилга, цу цIагIарча хIаранех шоай дукха мах бала безалга, духьале йоацаш уж бовргбоацилга.

Кастта а атта а яккха лийрхIа коталои фоси яьсса уйла хиннилга хайр царна. ГIулакх хьаштдоацачахь, дIаьхлучахь доалаш латтар. Го лаьца баьгIарашта новкъостал тIадера. Корех топаш чуетташ хIанзехь а кхо бIаь совгIа саг вар. ЦIагIа чура а юкъ-юкъе топ еттар, цхьабакъда шоаш тохар меттахьа тохар цар, КIезигача наха дуккхача нахаца бу из тIом сенца хадарг ба ховш дацар... Краснорядски улицагIа йIаьхха магазин а йолаш дар Симонова цIа. Доккхача чIегашца къайла латтар цун аьшка коанаIараш. Цу оагIорахьа арабовла а тIом юха бе а йиш яцар гонна юкъе боахкарий. Бакъда иштта мара царна тIаваха а йиш яцар цу оагIонгахьара. Кхерам боацача а беш латтача тIема гаьна йоацача а, духхьал цу улицагIа гулбеннабар казакаштеи гIалгIаштеи юкъе дов хьедарна эггара хьаьрагIа бараш. Цхьаккха дича а, цIагIа Iелург бацар уж хIанз. ФуннагIа хуле а, шоашта кхерам боацаш, цу довна юкъе дакъа лаца безам бар цар.

ГIалгIашта топаш тоха, гIалгIай цу цIагIара ара мишта боахаргба, цар лаьца кIийле мишта йсхаергья дувцаш дар деш хинна деррига камаьлаш.

— Фу говзал еза цу гIулакхa? ЦIи а теха, хьаара боахаргба-кх!— аьнна, цIаьхха оаз яьлар цхьанне.

ВIалла мишта дох а ца ховш, дагадехача цу хIамах цецбаьнна нах, уж зулмане дешаш аьннача оагIорахь дIахьежача, царна цигара дIаводаш бIарга вайр хоза, баха бос болаш, Iаьржа герга кий тулла, Iаьржа-сийна кетар ювха къонаха...

Андрей кIеззига дIаюстара а ваьнна, юхасецар.

— ШайтIана а кхы говзагIа дагадохаргдацар!— аьнна, шийха оалаш дIахезар цунна.

ХIаьта цу сахьата цар лоами а бера. Цхьаькхане фатаген банка ера. Беррашха цхьа зIамга саг лоаме тIа урагIа ваха, тховна тIа гIолла текха волавелар. Бада тIа воалача шинна а корах феткена банка чумохкайир цо, лотаяь пахашк тIехьа чу а кхоссаш...

Массехк минут яьлча, тховна чура арабувлача Iаьржача кIурза юкъе гIолла оалан IажагIа — цIе бухьагиш гучадаьлар...

Андрей ше-шийца вела а къежаш, Краснорядски улицагIара Коммерчески улицагIа, дов деш чубоахкачар коа наIараш тIа вахар. Сайцар цIенна етташ йола топаш. Го лаьцараша, цIи тохарах цхьаннена а фос кхоачаргйоацалга ховш, эгIазбаха къамаьлаш доладир. Фос ца кхоаче а, хьалхехьа а, массане чIоагIо яьяр: цу цIагIара дийна цхьаккха саг ара ца валийта.

Фос яккхарах бола тешам бовро шоай боабаьраш юха бекха цар йола дархал кхы а созсайир.

МоастагIлен цIи гIорйоалаш яр шинна а лагере.

ХIаьта доагаш латтача цIен тIа кIуран Iаьржа морхаш эттаяр, хьекхача михо ерригача городе гIолла дIа-юха а йоаржаеш.

Краснорядски улицагахьара тикан берригача тховнах цIи яьннаяр, шийна хулаш кхы духьале йоацаш хиларах, цIенна чухь а арахьа а йоалаш. дIахо яржаш латтар из.

Деррига денал ураоттаде дезаш йсккха сагото яр го баь боахкарашка. Улица тIара а майдан тIара а IиндаргIа, меттахьа мел хьовш йола хIама теркалйора цар. Цхьаккха хIама тувладалийтацар цар бIарго, хIаьта цар еттача топаша лаьттара хьалхьайтацар гобаьраш.

ХьалхагIа а санна царга яр тIера этажи подвали. Цхьабакъда, яьннача цIера хIама де йиш йолаш бацар уж. Тхов тIа хьалтIаьаьлча, — топ кхетаргйолаш яр, хIаьта бада тIа гIолла ваха велча, тиканнеи царнеи юкъе елла шолха чIоагIа юкъ йоаллар.

Гонна юкъе бисачарна ховра шоашта цIи техалга.

ЦIи шорта-сиха яржарах тийша дар цар балар-балар... Нагахьа санна боад болале из хьатIакхоаче чудеттаденнача цIеношта кIалбаха бозргба е дIаарабоаллашехь а топаш йийтта боабергба. Нагахьа санна цIи шортагIа яржаш хуле, биййсан боадонах юкъ-юкъера нах гонна юкъера бовларга кIезиг-дукха догдоахилга яр.

Иштта ца баьлча кхы кIалхарбалга яцар цар.

ТIерча цIеношка хIанз висараш Берсеи, Элберди, воккхагIчун когаметта вола Атавии, ши саг кхыи мара висавацар. Юхе мел бисараши Эрмалои подвала чура дов юхадеш бар.

Корагара корага а ухаш, деча довнаца цар шоаш геттара дукха ба моттадалийтар.

Ший ханага хьажжа воацаш, къонахчул долаш вар Элберд, цкъаза бирса а хетаволийташ. Сихха кхетадир цо шоаш воча хьал тIа хилар. Цхьабакъда, цунах корзагI ваьннеи вехаи хьовзанзар из.

Нагахьа санна оарц тIа ца кхоаче, цу доагача кашара шоаш аракхосаш а хиларца цIи хазаь вар из из. Цхьабакъда юрташка оарцдаккха ваха а новкъостал деха а саг вацар.

Массаза а санна сатийна, цхьацаназхьа шоай гIулакхаш деш бар хIанз дайи вежарийи, моастагIчо дIалаьцача городерча шоай гаргарча наха тIалатта из бирса, лира кхерам вIалла дага а боацаш.

Элберд а вар текхаш корагара корага водаш, юкъ-юкъе хьежаеш топ етташ. Дика чарахь а топ нийса кхоссаш а хиларца цIи хозаь вар из цIагIа волаш. Лаьчанна санна хIама дика бIаргагуш, къона бIаргаш дар цун.

Лоам чарахье вахача хана моттигаш нийслора, кхерамах дедда дода лийг е хьагI тIеххоссадала моттиг лохача юкъа шувга йистте социалуш — из юкъ кхоачамбар Элбердийна из топаца лаца. Ди детташ санна лоаман чхарашка ювлача цун шоакъало дожадора аькха. Ишта дар хIанз а. Цо кIийле дика лаьцаяр, топ наггахьа мара а кхоссацар, цхьабакъда сиха бIарге а лаьце озар цо лак.

— Тхона, массанена а хьалхара лоархIавергволаш ва хьо-м, — аьлар Атабе, цкъа зIамигача саго топ техачул тIехьагIа. — Дала воахаве хьо даьлаI. Ма бIарг а ба-кх из хьа бар!..

Цхьа ха яьннача гIолла, уйлангахьа вахано а волаш, аьлар Элберда:

— ХIанзчул хьалхагIа цIаккха а кхыметтел бегашта, сага тоха аьнна герз айдаьдац аз...

Пенаш оагадеш тата ийккхар магазинагахьа.

— Хьажал, Элберд, хIанз цига фу хилар? — аьлар Атабе, майданнеи проспектаи тIера бIарг а ца боаккхаш. Хьакхаьча михо цкъаза я а яйя кIуран Iаьржа морх оттайора цIенна хьалхашкара еррига майдан дIалоацаш.

Элберд дIаара а иккха чехкка юха чуийккхар.

— Тикаь чура фатаген е мехкдаьтта чудола бешкаш лийлхай мотт сона... ЦIи чIоагIа гIоръяьннай. Вай чудагIача цIен тхов а лотабеннаб...

— Со кхы вагIаргвац! — аьлар Баркинхоевс — Е оарц доаладергда вай е довргда. Волле! — аьнна цIогIа техар цо ший вешийга. Атаби, фу дувц укхо аьлча санна бIарахьежар цунна.

— Сона кхы сатохадаланзар алалаш Эрмалойга. Тхо кIалхардовла хьожаргда. Яраш я шоана тха топаши патронаши. Тхона эшаш яц, уж. Тхона тепчаш аттагIа я.

Корех лоралуш, юхе бусачарна мархIа а лийлха бос баха сатийна, къонахчун юхьмараш йола вежарий Iобукара а бийрза дIаарабаьлар дохк санна кIурз хьувзача лотаенна пийшк санна, дIайхача коа тIа.

— Тхо дIааралийлхача топаш кховсалаш! — аьлар воккхагIча вошас юхе бусарашка.

Халхабовла боахкача хьисапе пезгаш хьал а эза, гIоахкараш чIоагIдир цар, эзза хьоарчадир шалташи тIехкараши, Iочуэзза тIатехкар куйнаш, тIехкарех хьалйийхкар чоккхей Iажараш, гIоттаяь тепчаш бе ехкар.

(ДIахододар 4-гIча оагIа тIа).

Нефтяникаша вIашийоювц шоай балха опыташ

«Старогрозненфть» яхача мехкдаьттан промыслови управленен инженераш, техникаш, операторащ, кхыча предприятей болхлой дикагIа йолча нефтяникий участкаша шоай балха опыташ вIашка ювцача ладувгIа гулбелар «Пролетбата» цIерагIча Культуран ЦIагIа.

Участкай балха опытах къамаьл дир 1-ча мехкдаьттан промысла 3-ча участкан начальника нов. Шамардинеи 4-ча мехкдаьттан промысла 2-ча участкан начальника нов. Кабишевси.

— Мехкдаьтта даккхар 1960 шера 135 миллион тоннага кхоачашде, аьнна ССКП XX съездо даь исторически соцамаш кхоачашдеш скважиний къаьнача фондах денгара ди мел доал балха темпаш дегIа кхувл тха коллективо, — аьлар нов. Шамардина. СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советий хоржамий сийна, 16-ча марта планал совгIа 200 тонн мехкдаьтта даккха, аьнна дош деннад участкан нефтяникаша. Из дош цар тIех кхоачашдергхилар тешаме да, хIана аьлча хIанзлехьа а планал совгIа 132 тонн мехкдаьтта даьккхад цар. Участке керда технологи юкъе йоалаяро скважинай ремонташта юкъера ха 38 денага кхоачаяьй.

4-ча мехкдаьттан промыслан 2-ча участка начальника нов. Кабышевс аьлар: хIара дийнахь 4 тонн мехкдаьтта лу тха коллективо планал совгIа. Из хоржамашта хетадаь вай дукха езача Даьхенна дола къахьегама совгIат да тха. ССКП XX съезда исторически соцам кхоачашбеш дегIаухаргба тха хьоькхам.

ДIахо нов. Кабышевс шоай участке болхлой кIезигбар дийцар. 1956 шу чакхдоалаш участке 36 болхло хиннавале хIанз 29 болхло ва из болх беш. Цу гIулакхо дикка лохбу мехкдаьттах шийх дIабода мах.

Цу участка партгруппорг волча нов. Рыбалкос дийцар, шоай участкерча коммунисташа нефтяникаш къахьегама толамаш даха оарцагIа бахар. Хьалха операторашa болх бе ца тугаш хиннача моттигашка, еха механизм шоаш тоа а еш болх бу хIанз. Хьалха хинначул 15—20 процент лакхъеннай нефтяникий балха овсарал. Балха опыташ вIашка ювцаро боккха пайда лу.

Уж тайпа совещанеш дукхагIа е лаьрхIар нефтяникаша.

А. ТЫЩЕНКО

Курчалоевски района клубаш культуран-сердалон учрежденей балхага Ерригроссийски хьажара деношка

Культуран - сердалон учрежденей балхага юкъараленца хьажар лоархIаме гIулакх да. Республикан культуран - сердалон учрежденеша цIенхоштта дIахьо из болх. Цу балха бехктокхам кхы а лакхабаьннаб укх деношка из харжара кампанеца нийсбаларах.

Наурски района культуран-сердалон учрежденеша хьажара деношка дикка айбаьб шоай болх. Бакъда из гIулакх лоархIаме халонаш йолаш дар кадраш тоъала ца хиларах а, хIаьта йолаш яраш а болх дика ховш ца хиларах а. Цудухьа районни культуран отдело культуран учрежденей болхлой семинараш вIашагIъехкар. Цу семинарашка дийцар хоржамашта кийчо еча а хьажар дIахьоча а деношка бе безача балха дешаш. ХIаьта хоалуш а да района культуран учрежденеша шоай декхар дика кхетадаьлга.

...Сакъердаме а безаме а чакхъяьлар районни культуран ЦIен чу хинна къонача харжархой сайре. Дукха кагий нахи маьхкарийи бар цигача баьхка. ССКП райкома секретаро нов. Санькос советски харжара системан демократизмах лекци йийшар. Къонача харжархоша Исаев Мухьмадес, Гайсумов Iаьла-Солтас, кхыбараша шоай планий а шоай уйлай а хьакъехьа къамаьлаш дир. Сайре чакхъяьлар концертаца, ловзаращца, халхаращца.

Толаме вIашагIъелла яр «Халкъий доттагIлен дезала юкъе» яха сайре. Цигача хьийха бар МТС-а болхлой, колхозникаш, гIулакхербараш. Ялхлагlча пятилетке Нохч-ГIалгIай экономикеи культуреи дегIаярах доклад йир военкомо нов. Терехинс. Республикан юрта боахам тоабарна ше бенча балхах дийцар СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла харжа оттаваьча кандидато Хамзатов Ахьмада (Курчалоевски МТС-а тракторни бригадан бригадир). Къахьегам нийса вIашагIбелла хиларах, аьлар цо, ше хьалхлелаю бригада районе хьалхарча моттиге латт. Къамаьлаш дир кхыча механизатораша а.

Дикка тоабеннаб Абухалов Юсуп заведующи волча Бачи-Юртарча клуба болх а. Клубе болх беш халхарий а хоровой а кружокаш я.

Б. БРУСКИНА,

Республикански культуран Управленен методически кабинета заведующи.

ССКП Кхайкарал безамца тIаийцар

Гудермесски Нефтеперерабатывающи управленен болхлоша ССКП ЦК-с харжархошка даь Кхайкарал бIайхача безамца тIа а ийца лаьрхIад СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш деча денга дикача производственни коталонашца тIабахка.

Цу къахьегама яхьа юкъе дика дакъа лоацаш болх бу оператор волча Лозаренко Ивана ший новкъосташца: Бровко Михаилаца, Кречко Алексейца цхьана.

ХIанз укх сахьате социализман яхь чIоагIа яьржа лел участке, цунца хоржамашка тIаийца декхараш 13-ча феврале тIехкхоачашдаьд цар, 750 тонна даккха тIаийцача 800 тонна мехкдаьтта а даьккхад.

ХIанз укх сахьате, хIара дийнахь йола план 20 тонна совгIа кхоачаш а еш, мехкдаьтта даккхара план тIехкоачашъю.

Л. ИВАНОВ.

Ленински комсомола 40 шу дизара сийна

Укх шера 13-ча феврале Грознен машин-наькъа узела клубе вIашагIкхийтар Грознени Гудермесеи станцей комсомольско-кагирхой комплексни сменаш. Сменаша вIаший шоай балха опыташ а йийцар, ВЛКСМ 13-ча съезда дикача къахьегама совгIаташца накъа бахеи, комсомола 40 шу дузача хана шера йола план кхоачашъеи, лакхара социалистически декхараш тIа а ийцар.

ХIанз, СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советий хоржамий сийна дика къа хьегаш я уж сменаш.

КОЧЕТКОВ.

ГIалгIай къона маьхкарий комсомоле бахаб

Дукха ха йоацаш Наьсар-Кертерча юкъерча школе ленински комсомоле хьайцар гIалгIай кхо йоI. Уж ба дика дешарцеи дисциплина дика хихарцеи белгалбаьнна дешархой: Озиева Шахьаризада — 10-ча классера, Хутиева Марем — 6-ча классера, Джандигова Лида — 7-ча классера.

Тха школе ткъаьбархI комсомолец ва хIанз. Денгара-денга шерлуш латт тха комсомольски организаци.

ОЗДОЕВ Махьмад-Гири.

Нохч-ГIалгIай республике халкъа дешар дегIадар

Октябро даьккхача доккхагIа дарех цаI да вай мехка культурни революци чакхъялар.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцес хьалгIоттабир дукккхача наьха дешарца, Iилманца, техникаца, адамаша мел яьча культуран ганзаца бола Iалаьмате боккха безам.

Цунца цхьана цо Iалашйир Советски Союза дерригача къамий форма къамани чулоацам социалистическии бола культура хьаяра а из тоаяра а эша торонаш.

Из иштта хилар бакъду вай мехка халкъа дешар дегIадоагIаш доахача Iалаьмате доккхача толамаша.

Паччахьа Россе лакхехьара дешар деша заведенеш 105 мара яцар. СССР-е уж я хIанз укх сахьате 800.

Массадола тайпа дешар дешаш вай мехка 50 млн. саг ва.

Вай Нохч-ГIалгIай АССР-о а даьхад халкъа дешара хьакъехьа доккхий толамаш.

СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш хиннача хана денз укх диъ шера (1954 шера март бетта денз) школаш а берий учрежденеш а лоархIам боллаш дегIаяьхкай.

1957 шера (НГIАССР-а хIанз долча доазоношка чухь) школаш яр: ерригаш а 348, царех 135 юхьерча дешара, 134 ворхI шера дешара, 76 юкъерча дешара школаш а йолаш. Дешархой берригаш 78691 саг вар.

ХIанз республике хьайийлай планах 333 йоагIача когаметта 356 школа (царна юкъе йолхац железнодарожни яраш), царех 148 юхьерча дешара, 117 ворхI шера дешара, 91 юкъера дешара школа я. Цу школашка 80 эзар дешархо дешаш ва.

Всеобуча юкъера дешара школащца, ССКП XX-ча съезда соцамашка хьежжа, керда ворхI школа-интернат хьайийлай, 1108 саг дешаш-кхетавеш ва царна чухь. Республике всеобуча школел совгIа 9 специальни школа я: кхоъ берий спортивни школа, шиъ санаторно-хьуний школа, къораметтазеи бIаргаш дайначеи бераштa йола школаш, дешара новкъостал деш йола школа, къаьстта педагогически режим йола школа, нохчийи гIалгIайи маьхкарашта йола школа хьайийлай Ведене.

Шаьла хьайийлай ворхI шера деша нохчий йиIигашта йола школа.

Шоаш дахача моттиге доацаш дешача бераштa хьайийлай 2200 моттиг йола 66 интернат, царех специальни яраш 770 моттиг а йолаш 15 я, вешта яраш 1430 моттиг а йолаш 51 я.

Бой долча а ах бой долча а бераштa даь 100 бер кхетадеш берий цIа да.

ХIанз хIара нах бахача пункте юхьера е ворI, хIаьта йоккхача юрташка юкъерча дешара школа а я.

Цхьаккха район яц юкъера дешара школаш йоацаш, хIаьта, Назрановски яр санна йолча, районе ворхI юкъера школа я.

Масала, Ведено хьаийцача, цига я юкъера дешара школа, школе санна, бераш деша ухаш йола интернат, йиIигашта йола юкъера школа-интернат, санаторни-хьуний школа, детсад.

Нагахьа санна 1957 шера 4000 бер а долаш, 87 детсад хиннаяле, чухь Iомадеш 6000 бер а долаш, хIанз 117 детсад я.

Боккха теркам тIабахийтаб кагий нах Iомабарна. Болхлойи юртарчеи кагийча наха йола школаш 33-гара 40-га кхоачаш дукхагIа хиннай, хIаьта царна чухь дешаш багIа кагий нах 3658 сагагара 6100 сагага кхоачаш дукхагIа хиннаб.

Халкъа дешара берригача болхлошта юкъе РСФСР-а школан заслуженни учитель яха сийлен цIи еннай 8 сага, царна юкъе ба: Филонова Мария Федоровна, Демиденко Мария Ивановна, Абраменко Яков Григорьевич, Минаева Капитолина Павловна, кхыбараш а. Деррига шоаш Iомадаьр, шоашта ховр, шоай говзал дIалу цар бераштa хьехара а уж кхетадара а долча гIулакха.

Орденаши медалаши енна кхо бIаь гаргга саги «Халкъа дешара отличник» яха значок енна 100 совгIа саги ва.

Вай республикан къахьегамхоша дикагIа бола къонгаши маьхкарийи СССР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьарча Советашка депутаталла бахийта кандидаташ увттабу.

Царна юкъе я СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла яхийта кандидат оттаяь Шаьларча ворхI шера дешара кхалнаьха школан директор йола Езиева Якъупа Салима.

НГIАССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ овттабаьб: Грознерча № 3 йолча юкъерча дешара школан директор нов. Зеленская Нина Яковлевна, учительницаш н. н. Шадыжева ИбрахIима Лида, Умаева ИбрахIима Роза.

Нохч-ГIалгIай республика юхаметтаоттаярца дувзаденна, дIадахача шера нохч - гIалгIай школаш йохкаш а учителаш кийчбеш а доккхий балхаш даьд.

Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически институте нохчаштеи гIалгIаштеи хьайийлай эрсийи наьнеи меттай отделени. Нохчехи гIалгIайхи цучу дешаш 148 саг, заочно дешаш 80 саг ва.

Педагогически училище хьайийлай школьни отделени. Цучу дешаш 118 саги заочно дешаш 180 саги ва.

Дахача аьхки нохчехи гIалгIайхи бола 250 учитель кийчвир.

Школашкеи халкъа дешара органашкеи болх беш 300 совгIа нохчои гIалгIаи ва. Царех бола новкъостий Ибрагимов Нажмудин, Наурбиев Зураб республикан халкъа дешара отделе школьни инспектораш болаш болх беш ба, учителий дешар лакхдара республикански института директора заместитель ва Гайсултанов С. Е., Борова Л. Х., Умаров цу института нохчийи гIалгIайи кабинетий заведующеш ба, Дудаев Хь. З. цу институте методист ва.

Новкъостий Узуев Р. Ю., Долакова Ф. И., Льянов Х. Г., Саидов А. С. Нохч-ГIалгIай педагогически училище преподавателаш ба.

Нохчий а гIалгIай а ворхI саг районо заведующеш ба, 20 саг школай директораш ба.

Историен, метта, литературан Iилман-тохкама институт юхаметтаоттаяьй. Нохчийи гIалгIайи метташ тохкаш боккха Iилман-тохкама болх бу цо, нохчийи гIалгIайи школашта дешара планаш, программаш, учебникаш, методически литература увттадеш Iалаьмате доккха новкъостал ду цо халкъа дешара органашта.

Ерригача республике гIолла 5080 учителаш, воспитателаш, школаштеи берий учрежденештеи хьалхале лелаераш, халкъа дешара болхлой ба, царех дукхагIа бараш юкъера специальни дешар ховш а ба.

Политехнически дешарах йола Коммунистически партен указанеш йизза кхоачашъеш я вай советски школа.

ХIама хьадеш болча общественни-пайданерча къахьегамца дешар Iомадар дувзаш йоккха дика опыт йолаш я республикан школаш.

Халкъа дешара органаша а учительски коллективаша а лоархIам болаш болх бу дешархой политехнически дешар ховш хилийтарна. Школашка чухь я 300 гергга дешара кабинеташ, 121 мастерской, болх беш дола 15 цIа. 211 школашка дешара-опыташ ю лаьттан участкаш я. Къахьегамах дола дешар Iомадара гIулакх хиланза яргйоацача дешара оборудованеца Iалашъеш я.

ДIадахача шера аьхки вIашагIтехар 53 производственни дешархой бригадаш.

Цу бригадашка хиннача 15000 дешархочо республикан совхозашка а колхозашка а 1450 гектар лаьттан тIа болх беш хьашкIаш, овощаш, технически культураш хьалкхейир, сомий а комсий а бешамашка балхаш дир. Духхьал колхозашка болх беш 73 эзар къахьегама ди даьккхар дешархоша. Цул совгIа, совхозашка баьча балхах цар даьккхар 80 эзар сом.

Партеси Правительствоси берий йоакхо еш, уж кхетадеш, царга дешийташ дIадода дукха рузкъа кходац.

1954 шера халкъа дешара 93 миллион сом къоастадир, хIаьта 1958 шера 130 миллион сом къоастаде лерхI, царех школаш а берий учрежденеш а хьалъе духхьал 18 млн бюджетои 10 млн. сом гаргга республикан Совнархозои юрта боахаман Управленеси а хьожадеш.

Из иштта доллашехь а халкъа дешара гIулакх доккхий кхоачамбоацараш долаш а да вай, хIанзолца всеобуча закон кхоачашданза да.

Кагийча наха хIара денна дешаш хилар 1959 шера 1 январь тIакхоачаш чакхдаккхар, деша даха ха мел йола бераш дешара юкъе озар — партийни, советски органий, халкъа дешара болхлой кертера дарех декхар да.

Халкъа дешара болхлоша, учителаша, берий учрежденей хьалхале лелаераша а воспитателаша а СССР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш де кийчлуш а уж дIахьош а беча боккхача балха юкъе дизза дакъа лоацаргда, шоай балха тIехь дола кхоачам боацараш дIадоахаргда, дешархой дикагIа Iомабар а кхетабар а лакхдергда. Экзаменашта дика кийч а лургба, идейнии теоретически майоагIара уж чакх а йоахаргья.

НГIАССР-а оргкомитета халкъа дешара отдела заведующи.

ТIАХЬЕХАМ

(ДIаходобар).

ЗIамагIа вола воша шийна ца ховш нийслуш санна хьалхагIа нийсвелар коанаIарга. Из зе денна, воккхагIа волча вошас лоацца аьлар:

— Сона тIехьа воагIаргва хьо... Со Iовоже — юха ма сацалахь... Вужаш, гIотташ тIаккха а водаш гIолахь, — полке вай Iомадаьча тайпара... Нагахьа санна со гIоттаргвоацаш вожий—сога цо а хIежаш хье ма кхоаву городал аравала хьажалахь, оарцдаккха хьажалахь...

Дог чIоагIдаь тIавахар из коанаIара. Шорттига гIув хьа а баькха наIара ко лаьцар Элберда... зIамагIа вола воша воккхагIча вешийна тIехьаэттар.

— Аьрдехьа довд хьона вай. «БисмиллахIи - рахьманирохьим!...

— Хьаелла! — аьнна цIогIа теха, дIаарахьийлхар вежарий Элберда хьайийлача наIарах..,

ЦIенача хина кIеж санна юхьмараш тIа кхийттача арарча шийлача михо кер тохабалийтар.

КоанаIарга Iогора а хайна пхезза топ техар Элберда моастагIашта. ТIаккха хьалура а иккха, коаниI тIа а къайла, пена тIехьашка эттар... Шинна а оагIоно вIашка етташ яр топаш. Дукха ха йоцаш из лаьтта коанаIараш хIанз цхаралъяьхаяр пхорчашца. Гаьнаро хьахозаш цхьа гIараш яр. ЙIовхал са ца тохалуш чIоагIа яр. Юхьамараштa духьала чокхе пхьеш а лаьца, цIагIа дIачуикхар Эльберд.

* * *

ДIа меттахьа лийлхар вежарий.

Готесса латтараш хIанз — хIанз арабарг ма бий, яхаш хьежаш хиннабале а, цкъаьннахьа а дагадоацаш из хIама хиларах цкъарчоа цец-ама а ваьнна висар массава а. Цул тIехьагIа, шоакъ еча санна тохабелар моастагIий байдда болхарчарна шиший яр кхетийта гIерташ. ДогIа санна тIехьадола делар вежарашта шокарч етта пхорч, лега даьлар пен оагIош. Цкъаьннахьа лаьгIвелар зIамагIвар. ТIаккха боралагIа а волавелар... Юхасацар... цIаькха а шикхо гIа а баьккхар... цхьаькха гIа бакkха велча цхьан боккхача низо хьа а лаьца юхтехача санна социвир из, дIадаха ши кулг а долаш нийсса аркъала Iовежар. Гаьнна тIановкъа гIолла, кхеоса дIаяхар цун бе яьлла ворхIазза ювла тепча. ХIаьта воккхагIвар ше маводда водаш латтар, иккха бода сай санна. Гаьнаш духьал а лувцаш, вужашгIатташ водар из, улицах Iоараваьнна вала а воаллаш.

КIийлен тIара еттача топашта кIалхарваьнна вала воаллар из хIанз. Цхьабакъда цунна тIера бIарг ца боакхаш, цунга хьежаш ши саг вар. ЦаI латтар саьнга Iоккхоаччача ягIача коанаIарашка, хIаьта вож улицан дехьарча оагIорахьа сомача хьеха хена тIехьашка а этта латтар. Из ца а ховш, Берса цу шиннена юккъе гIолла чакхийккхар. КоанаIарга лаьттачо кхы хIама ца оалаш тIехвалийтар из, хIаьта гаьна тIехьашка лаьттачо хьал а эккхийта тепча техар. Цхьабакъда Берса басилг йоага мара ца еш, тIех а баьнна пенах кхийтар пхо. Ши гIа кхы баькхача къайла воалар из. Цигга цкъаьаннахьа дагадехар цунна: шийнна тIехьа воаца воаша... Кхы са а ца тохаденна, юхавийрзар из гIайгIах дизаь бIаргаш а долаш делхаш дог а долаш Iохьажар из яьссача улицах... зIамагIа вола воша вацар...

Андрейс, хьежорга еттача хьисапе тепча хьал а эккхийта, пхьарса тIа а йилла лак эзар... Массанахьа дувлача герзий таташта юкъера хьахозалург долаш дацар цу тепчий тата.

Берса кIезига латта а лаьтта. дIа вийрза, дIа саьна тIехьашка ваьлар.

Ведда цунна тIехьа вахача коанаIарга лаьттача сага бIаргадайра тамашийна цо лестаду тIаьнаш.

ГIоарал дайнача когаша ниаткъа дIакхоачавир из пена юхе. Шортта Iогора а ваха, саббарагIа, вижа воаллаш санна дIахаьннара ваьлар из.

Ведда дIатIавахар цунна из саг, хьааркъала а ваькха, наькха тIа лерг дилла дегага ладийгIар цо. Лаьттана кIалхара санна гIийлла хьахозаш дар боардамагIа, чуийнна а хьинаре а цу кIал болх беш воаллача къахьегамхочо ду таташта тарра дега гарт.

Краснорядски улицагIара гуча а яьнна, чона тIаьгахьа дIалестар файтон. Топ бе а йоаллаш цунна духьала ваьннача саго тратуарагахьа Iоерзае аьлар файтон. ЧIоагIеи кадайи долча болхлочун кулгашца атта ай а ваь, хьалтIахоавир цо сакхетам байна вола зIамига саг файтона тIа.

— Городской бальницагахьа! — аьнна цIогIатехар цо извозчикага файтона, лагIа хьалтIа а этта.

— Юхаозал! — эккхийта гIар яьлар уллув. Юхахьажаьча сага бIаргаяйра Iаьржа куй, босбаха цIенхоштта юхь, оагIора а яьккха батаюхье ягIа гIаьле, хобаяь сийна кетар, Iодахача кулга бе йоалла никель даькка браунинг.

ЛагIа тIара Iо а ваьнна, шорттига, саббарагIа хьаттар саго:

— Фу даьд ях Iа?

КIирвенна бIарахьажар цунна Андрей.

ТIатуллаш лергаш дола куй. Доккхий, даьнна бIаргцIацкъамаш, хIилла йоацаш кIаьдделча санна дола бIаргаш. ВIашагIхотталуччa тай хьерча бIаргасаьнаш. Кера модж...

— ХIанз а воланза вий из? — аьнна хьаттар Андрейс кера модж йолчунга.

— Хье-м хьув — деша хьалха а иккха жоп делар извозчико. Файтона номерга хьажар Андрей.

— Шовзткъе барайтталагIа я яр? Цхьан минута уккхаза сабарделахь! Цхьаькха а дIавига везаргва укхан ца, — аьлар цо ше аьннар из динза варгвоаца кеп а оттаяь. — ХIаьта хьо сона новкъосталде ва веза, кера модж йолчунга а аьнна, юха ца хьожаш са бувчахьа юхавахар из.

Цунна тIехьа дар ланаш доахкача иккаша ду таташ. Саьнга гIолла дIа а ластаь, йисттерча коанаIарашка уж хьалтIакхаьчача хана — цIаьхха юхавийрза Андрей, ше кхайкха вугачоа тIакхета минута яханзар.

Са доалла адам дацар гонахьа. Ший дагахьара гоамал ца лочкъаеш кIирвенна бIарахьажар из воккхача сага.

— Хьо фу тIакхаьча гIерт из больнице вига?

— Чов хинна из воландаь гIертар, — аьнна жоп делар вокхо.

— Из гIалгIа волга ма хой хьона! — аьлар Андрейс, шоаш дувцар хаза саг воацашехьа а гIар лаьгI а яь.

— Из доарахо ва моллагIа вале а, — аьлар кера модж йолчо саббарагIа, — кхыча хIаман сона бала бац...

— Мала ва хьо, ва? Фу деш ва хьо укхаза? Царгахьа ва хьо? — яхаш дешаш кхувсар Андрейс, коргагIваьлча санна бIаргаш а къерзадеш.

— Со ва болхло, самооборонщик. Из ва-кх хьона со. Со е царгахьа а е шугахьа а вац... нийсхонгахьа ва со. ХIаьта хьо тIа а ма чувха, къонах. Паччахьа ха яц хьона яр. Аз хьона даь хIама дац, е хьона гарга бехке а вац! Iадика хийла! — аьнна, букъ Андрейгахьа а болаш, дIаваха аьнна юхавирйзар воккха саг... ТIаккха цу ханна, ди техача санна чIоагIа цхьа хIама кхийтар цунна фоартан чу ше латтача из IовIашка вохийташ.

Цунна хазанзар кхыметтел цо яь еппараши тепчий татен, бIаргавовнзар бIарга лир дайнача ший бIаргашка аькхан хьисапе Iочу хьежа Андрей.

ГIа баьккха дакъанна тIагIолла тIех а кхоссавенна дIа-са хьажар Андрей. Саг вацар. Саьнга гIолла юха а ластаь, извозчика дIатIавахар из.

— ХIа, хIанз а дийна ва хьа баьрий?

— Ва мотт сона, — аьнна жоп делар вехано волча извозчика.

Доарахо кхесса тIера чу а теха, лерга юххе тепча техар Андрейс Цул тIехьагIа кхоссавенна файтона тIа хьалтIа а иккха, Iоховча моттиге далийса цIий дегаза а долаш саьнгахьа дIатеIIа Iохайра.

— ХIанза-м мотта хургдац хьона из дийна ва аьнна! — цецваьнна гергa бIаргаш тIа даьхкача кучергахьа вела а къежаь, шорттига аьлар цо: — Лалла Гобаьккхе. Александровске проспектагахьа.

ГIаьметта венача извозчико, сихха орхаш а хьоаяь, шикI ухаш хаьттар:

— М-мишта лоалларгья аз, барин сихха е ч-чоаболагIа?

— ЧоаболагIа, — сатийнна жоп а денна цхьаькха гIаьле лотайир Андрейс.

Тайжжача чоаболагIа лаьллар извозчика ши говр йоалла, ризине чархаш йола файтон, кIаьдда Iохьийдар из тIо-новкъа гIолла. Шокарца йиш а лекхаш, бIаргаш а хобадаь цхьан хIаман уйла еш водар Андрей.

Тхоьга ЯЗДУ

Эккаж-Къонгий юртарча цхьацца долча кхоачамбоацарех

Ах шу совгIа ха я Назрановски районерча Эккаж-Къонгий юрта тикашка хьаэца барцкъашта детта сапеи Iаьржа креми доаца.

Почте маркаш йолаш а йоацаш а дола письмой бетташ дац.

Библиотека а дукхагIа йолча хана къайла хул.

Декхарийла йолча организацеша дIадаха деза лакхе дийца кхоачамбоацараш.

КАЦИЕВ Макшарип

ДИКА АГИТПУНКТ

Назрановски районера № 184 йола Долакха-юртара агитпункт дика кийчъяьй, укхаза чухьеи ареи хьалтеха доахк эрсийи гIалгIайи меттал яздаь плакаташ, деша тайп-тайпара сакъердаме литература да. Агитатораш болча Шаухаловси, Кулбужевси, Сидаковаси беча кхетама балха чIоагIа раьза ба харжархой. Цу гIулакхага дика хьож юрта библиотекарь, комсомолец Кулбужев Бемболат а.

Агитпункт хоза тоаяь а дика болх беш а хиларна чIоагIа раьза ба харжархой.

ДЗЕИТОВ Iийса.

Назрановски районерча кхалнаха шоай советаш вIашагIъехк

Назрановски комсомола райкомо вIашагIъеллай мехкарий комитет. Цун чу йоагIа Назрановски партен райкома болхло Мальсагова Горци, Назрановски юкъерча школан хьехархо Дидигова М., райфинотдела болхло Горчханова З., Плиевски юкъерча школан пионервожати Горбакова Л. — берригаш а 11 саг. Цу комитета хьалхленца Назрановски культуран ЦIен чу вIашагIъехкай догамаш ду а, барзкъаш тега а кружок (60 кхалсаг я дакъа лоацаш) художественни самодеятельностен кружокаш. 8-ча марта цу художественни коллектива низаца денна концерт хургда.

Цул совгIа комсомола райкомо вIашагIъеллай Дидигова М., Пугоева П., Горчханова З. юкъе а йолаш пропагандистски группа.

УЖАХОВ Дж.

* * *

Укх деношка Долакха-юрта вIашагIъеллай кхалнаьха совет. Председателал хержай Шаухалова Фадиман.

Доккхий декхараш да кхалнаьха совета хьалхашка латтараш: кIезига дийшача а вIалла дешанза болча а кхалнаьха дешар вIаштIехьадаккха деза, кхалнаьха социалистически яхь вIашагIъехка еза, уж юкъараллен балха юкъеоза беза. Цул совгIа, совето соцам баьб юрта гаьнаш дIаюгIара гIулакха кхалнах хьалха оттабе аьнна.

Кхалнаьха совет — лоархIаме, низбола орган я вайна юкъерча къаьнарча замах юхейисача зенерча оамалашта духьал цIенхоштта къовсам лоаттабарна.

IИЙСАЕВ

Физкультуреи спорти

Къонача нохчаштеи гIалгIаштеи дукха еза спорт

ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хул шоай мехка цIабаьхкача нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе спорт езараш. Цар дакъа лоац тайп-тайпарча яхьашка лакхайоах шоай спортивни говзал. Къаьстта дукха беза нохчийи гIалгIайи кагирхошта волнии (ший хьашт долчча бесса лата йиш йола) классически къовсам (кIалкхетаргах латар), футбол, шахматаш, кхыдола спорта тайпаш а.

Назранеи Шалински районеи кIалкхетаргах латарахи шахматех ловзарахи хиннача яхьех котбаьнначарна юкъе дукхагIа бараш къона нохчийи гIалгIайи бар.

Дукха нохч-гIалгIай кагирхой ба республикан сборни командашта юкъе: езача атлетике, кIалкхетаргах латара къовсаме, боксе, яйча отлетике.

Нохч-ГIалгIайчен волейболистий толам

Новосибирскера цIаенай Нохч-ГIалгIайчен сборни волейбольни команда. Из команда толаме лайзар Российски федерацен 12 городий, областей, краяй, автономни республикай традиционни матче: цо хьалхара моттиг яьккхар. Цу коталоно йиш хулийт вай командена укх шера «Б» классах мехка хьалхле къовсача яхьашца дакъа лаца. Яхьаш хургья апрель бетта Таллине.

А. АЛИМОВ.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

Кинотеатрашка

«Родине»

«Пеньковe хина гIулакх» яха керда художественни фильм

Долалу 8, 10 12, 2, 4, 6, 8, 10 сахьат сайрийна даьлча.

Челюскинций кинотеатре

Йоккхача зале — **«Пеньковe хинна гIулакх».**

Долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

№ 1 йолча зIамигча зале — **«Пеньковe хинна гIулакх»**

Долалу 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

№ 2 йолча зIамигча зале — **«Пеньковe хинна гIулакх»**

Долалу 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

№ 3 йолча зIамигча зале — **«Пеньковe хинна гIулакх»**

Долалу 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 8.15, 10.15

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны редактора 2-07-01, отдел партийной жизни 2-41-23, отдел экономики 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ00711. Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 1266.